

Finanšu ministrija

PIEVIENOTĀS VĒRTĪBAS NODOKĻA IZVĒRTĒJUMS

Kopsavilkums

Materiāls ir izstrādāts kā pamats nodokļu politikas uzstādījumiem, kas tiks ietverti Valsts nodokļu politikas pamatnostādņēs 2024. – 2027. gadam¹, tas sniedz plašu un datu analizē balstītu ieskatu attiecībā uz pievienotās vērtības nodokli (turpmāk – PVN) un tā ietekmējošajiem faktoriem.

PVN jomā sniegts Latvijas salīdzinājums ar Eiropas Savienības (turpmāk – ES) dalībvalstīm. Tiek salīdzinātas gan PVN standartlikmes, gan samazinātās likmes starp valstīm. Tiek vērtēti tādi rādītāji kā - PVN ieņēmumi un to ietekmējošie faktori, valsts neiegūtie līdzekļi, kas veidojas samazināto likmju un atbrīvojumu piemērošanas rezultātā, PVN plaīsa.

Analizējot PVN ieņēmumus Latvijā, secināms, ka tie palielinās vērtējot gan absolūtos skaitļus, gan iekasētā PVN īpatsvaru no IKP. 2023. gadā PVN ieņēmumi veido 9,6% no IKP, kas, salīdzinot ar 2022. gadu, ir palielinājušies par 0,3 procentpunktiem. Savukārt, salīdzinot Latvijas PVN ieņēmumu īpatsvaru IKP ar pārējām ES dalībvalstīm, 2022. gadā tā ierindojas 4.vietā, apsteidzot Lietuvu un Igauniju, kā arī pārsniedzot ES-27 vidējo rādītāju (7,5%).

Latvijā 2022. gadā PVN ieņēmumi veidoja 30,7% no kopējiem nodokļu ieņēmumiem, kas jau šobrīd nozīmē salīdzinoši augstu īpatsvaru salīdzinājumā ar citām valstīm. Tomēr **OECD vērtējumā**², **Latvijai būtu jāturpina pārnest nodokļu slogu no darbaspēka nodokļiem uz citiem nodokļiem, vienlaikus palielinot iedzīvotāju ienākumu nodokļa progresivitāti**. Šī novērtējuma ietvaros apkopotie dati norāda, ka PVN sistēma šobrīd Latvijā darbojas kopumā labi un Latvijai ir izdevies arī īstenot efektīvus pasākumus ēnu ekonomikas izskaušanai PVN jomā.

Izvērtējuma izstrādē tiek ņemti vērā **Nodokļu politikas pilnveidošanas koordinēšanas grupas**³ sanāksmēs izteiktie viedokļi un priekšlikumi.

---

¹ Valsts nodokļu politikas pamatnostādnes 2024. – 2027. gadam plānots izstrādāt līdz 2024. gada 31. maijam

² OECD (2024), *OECD Economic Surveys: Latvia 2024*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/dfeae75b-en>

³ Valdības koalīciju veidojošo partiju – "Jaunā Vienotība", "Progresīvie" un "Zaļo un Zemnieku savienība" – izveidota koleģiāla, koordinējoša, konsultatīvā platforma nodokļu politikas jautājumos ar mērķi koordinēt sadarbības partneru prioritātes nodokļu politikas plānošanai turpmākajiem gadiem. Darba grupas sēdēs tiek pieaicināti valdības sociālie un sadarbības partneri.

Satura rādītājs

Kopsavilkums.....	2
Satura rādītājs	3
1. Pievienotās vērtības nodokļa mērķis	4
2. PVN ieņēmumi un to novērtējums	5
3. Valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas PVN atbrīvojumu un samazināto likmju piemērošanas rezultātā	10
4. PVN plaisas novērtējums.....	14
5. PVN ieņēmumu ietekmējošie faktori	17
5.1. Rīcībā esošie ienākumi.....	17
5.2. Inflācija	20
5.3. Produktivitāte.....	23
6. PVN likmes un reģistrācijas sliekšnis	26
6.1. PVN standartlikme	26
6.2. PVN samazinātās likmes	26
6.3. Reģistrācijas sliekšnis PVN maksātāju reģistrā	34
7. Secinājumi un priekšlikumi diskusijām.....	36
Pielikumi	37
1.Pielikums	37
2. Pielikums	40
3. Pielikums.....	42

1. Pievienotās vērtības nodokļa mērķis

1. PVN ir patēriņa nodoklis, ko faktiski maksā gala patērētājs, iegādājoties preces vai saņemot pakalpojumus. PVN ir neitrāls attiecībā pret uzņēmējiem. PVN sistēma nosaka, ka uzņēmēji ir tie, kas, piegādājot preces vai sniedzot pakalpojumus, iekasē PVN summu no gala patērētājiem un to iemaksā valsts budžetā. PVN sistēmas neitralitāti nodrošina priekšnodokļa atskaitīšanas tiesības, kā rezultātā PVN faktiski tiek piemērots starpībai - "pievienotajai vērtībai", kas rodas katrā ražošanas un izplatīšanas posmā.
2. PVN galvenais mērķis ir nodrošināt nodokļu ieņēmumus valsts budžetā.
3. Latvijā PVN ieviesa 1995. gadā, pieņemot likumu "*Par pievienotās vērtības nodokli*", kas vēlāk tika pārstrādāts un kopš 2013. gada 1. janvāra Latvijā PVN piemērošanu nosaka **Pievienotās vērtības nodokļa likums**⁴ un uz tā pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi.
4. PVN piemērošana Eiropas Savienības līmenī ir harmonizēta un to nosaka Padomes 2006. gada 28. novembra direktīva 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (turpmāk - PVN direktīva).

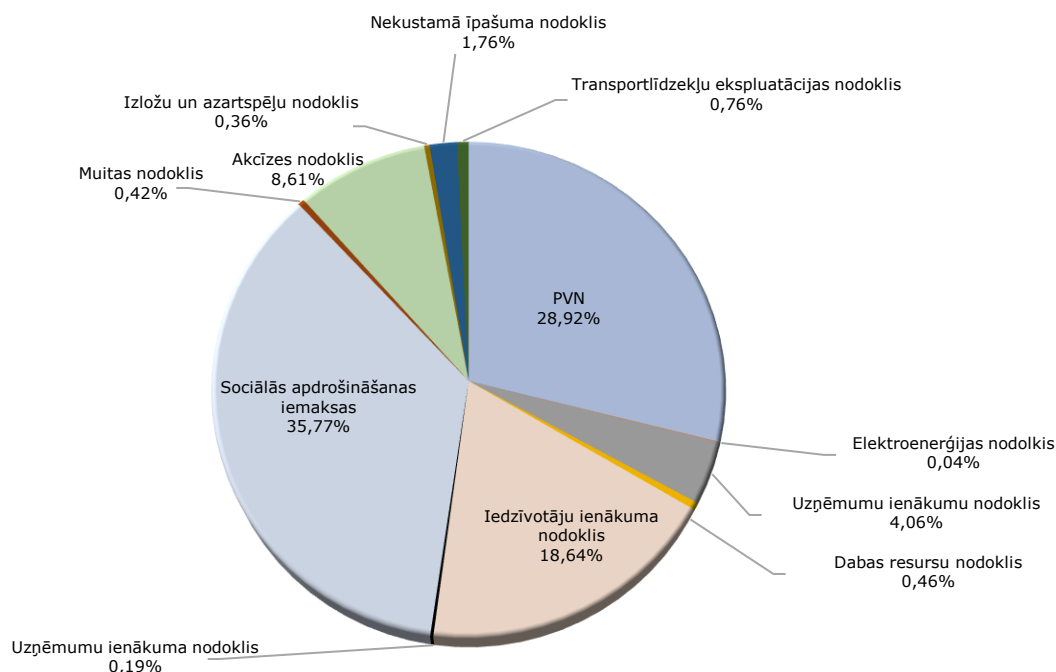
---

⁴ Pieejams: [Pievienotās vērtības nodokļa likums \(likumi.lv\)](http://likumi.lv)

2. PVN ieņēmumi un to novērtējums

5. PVN ieņēmumi ir būtisks valsts pamatbudžeta ieņēmumu avots, Latvijā tas veido 28,9% no kopējiem nodokļu ieņēmumiem, t.sk. no pamatbudžeta 36,9%.

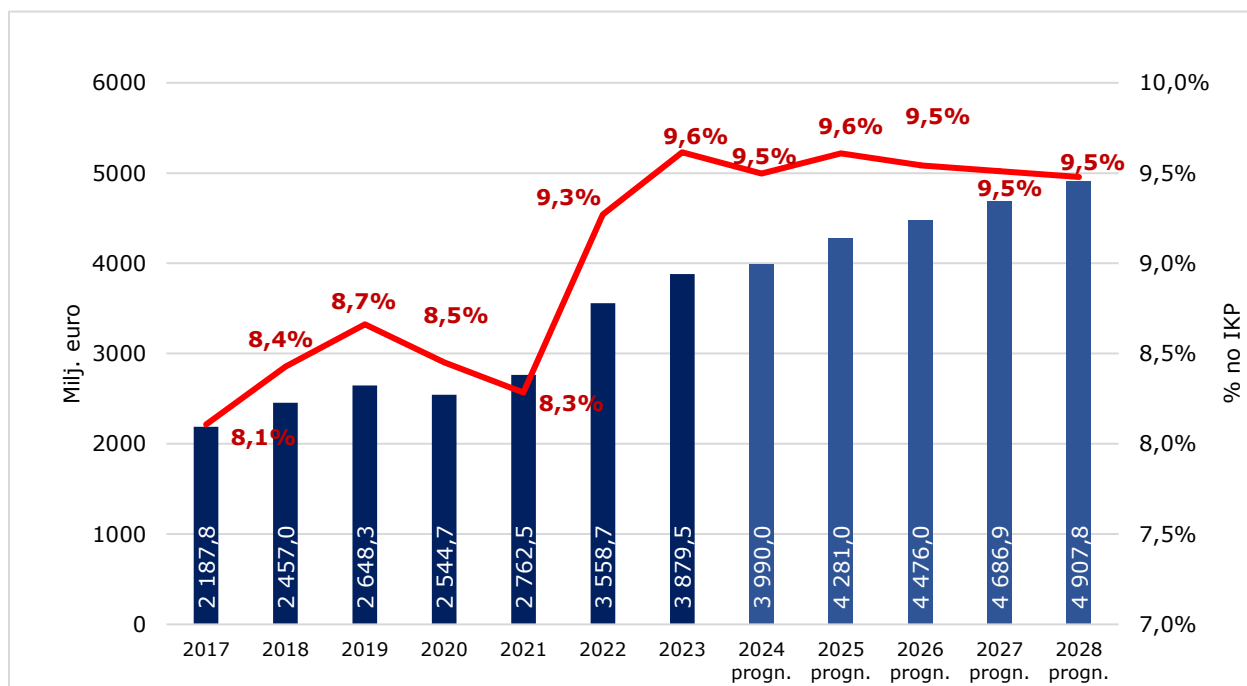
Nodokļu ieņēmumi, 2023. gads

Avots: FM dati

6. Latvijā PVN ieņēmumi mēreni pieaug, 2023. gadā sasniedzot 3 879,5 milj. euro. Pieaug arī faktiski iekasētā PVN īpatsvars IKP.

PVN ieņēmumi, milj. euro un % no IKP

Avots: FM dati, Stabilitātes programmas prognozes

7. PVN efektīvā likme ir PVN kopējo nodokļu saistību (PVN kopējās nodokļu saistības ir teorētiskie PVN ieņēmumi hipotētiskā situācijā ar pilnīgu nodokļu saistību izpildi) un nodokļu bāzes attiecība. Efektīvo likmi aprēķina visu faktiski iekasējamo PVN attiecinot pret visu darījumu kopsummu bez PVN (nodokļa bāzi) un izsakot procentos. Nodokļu bāzē iekļauj visus darījumus, kuriem būtu piemērojams PVN (gan to darījumu apjoms, kuriem piemēro atbrīvojumu, gan apjoms, kuram piemēro PVN samazinātās likmes, gan apjoms, kuram piemēro standartlikmi).
8. PVN efektīvā likme Latvijā ir 11,4%, tā ir mazāka nekā Lietuvā (13,0%) un Igaunijā (12,8%) un tikai nedaudz atpaliek no Polijas (11,9%).

PVN efektīvās likmes ES dalībvalstīs 2021. gadā

Valsts	Efektīvā likme
Horvātija	15,5%
Dānija	15,3%
Ungārija	14,4%
Zviedrija	13,9%
Malta	13,8%
Bulgārija	13,5%
Lietuva	13,0%
Igaunija	12,8%
Rumānija	12,3%
Somija	12,2%
Polija	11,9%
Čehija	11,8%
Īrija	11,7%
Luksemburga	11,5%
Latvija	11,4%
Slovēnija	11,4%
Kipra	11,3%
Portugāle	11,1%
Griekija	10,9%
Nīderlande	10,7%
Slovākija	10,6%
Austrija	10,4%
Vācija	10,2%
Beļģija	9,9%
Francija	9,7%
Itālija	9,5%
Spānija	8,6%

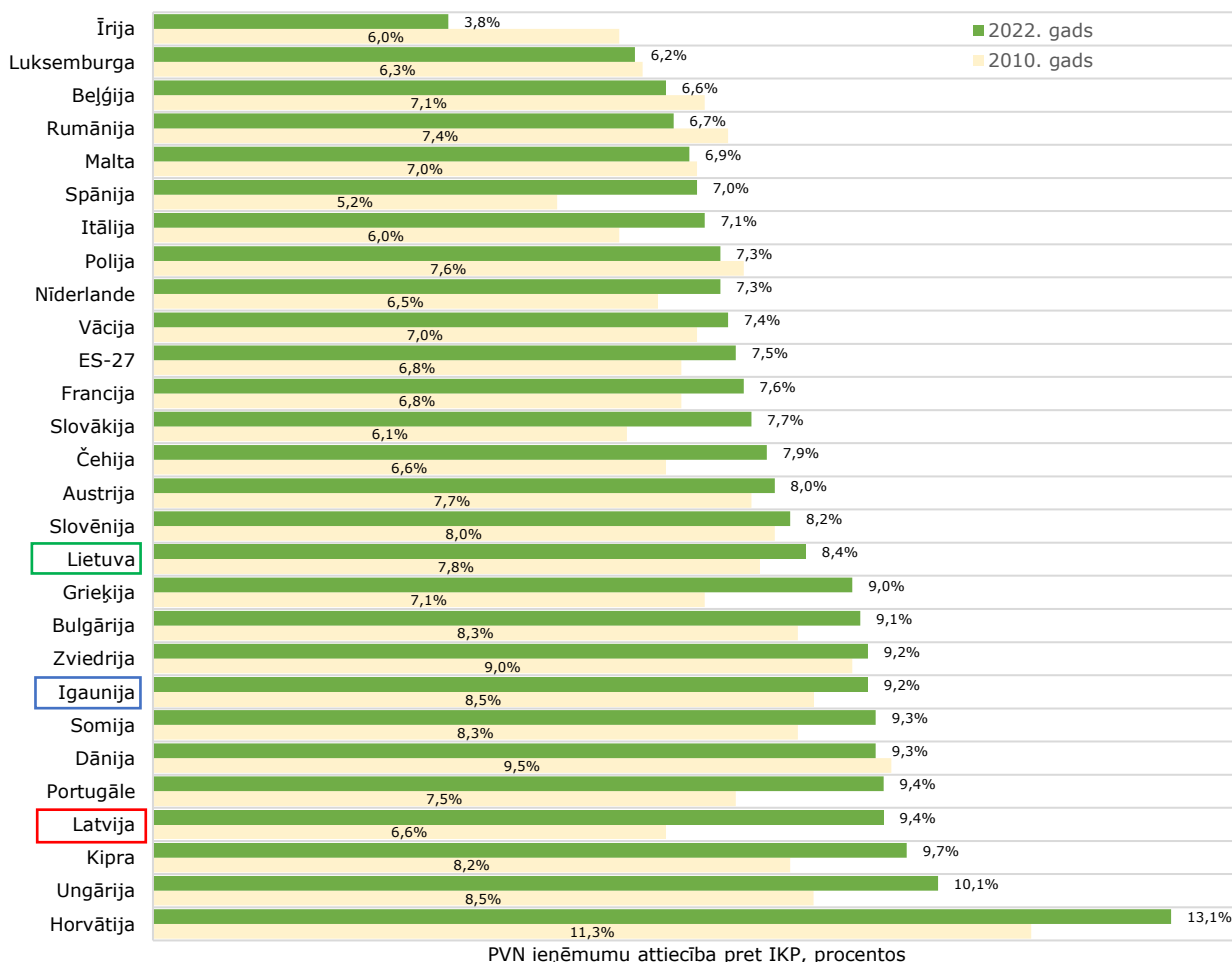
Avots: FM apkopojums, balstoties uz Eiropas Komisijas datiem⁵

9. Ņemot vērā, ka nodokļu ieņēmumu struktūra var būtiski atšķirties starp valstīm, tad objektīvam salīdzinājumam PVN ieņēmumi tiek mērīti attiecībā pret IKP. **Latvijā 2022. gadā PVN ieņēmumi sastāda 9,4% no IKP, kas nedaudz pārsniedz ES vidējo rādītāju, t.i. 7,5%.**
10. Šī novērtējuma ietvaros apkopotie dati norāda, ka **PVN sistēma Latvijā darbojas kopumā labi un PVN ir viens no būtiskākajiem valsts ieņēmumu avotiem šobrīd ar potenciālu pieaugt.** Būtiski arī, ka esošā PVN likmju struktūra (samazinātās likmes un to mērķētība) kopumā ļauj nodrošināt, ka arī PVN izdevumu īpatsvars māsaimniecībās ar zemākajiem ienākumiem salīdzinājumā ar citām ES dalībvalstīm ir samērīgs (skat. sadaļu 5.1. Rīcība esošie ienākumi). **Tomēr salīdzinot ar pārējām Baltijas valstīm, Latvijā samazinātās likmes tiek piemērotas plašam preču un pakalpojumu grozam.**
11. **No nodokļu politikas viedokļa vienkāršākā un aptverošākā PVN sistēma šobrīd ir Dānijā (viena likme, nav noteiktas PVN samazinātās likmes nevienai preču**

⁵ Pieejams: [VAT gap report 2023 - Publications Office of the EU \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/vat-gap-report-2023)

vai pakalpojuma piegādei, zems PVN maksātāja reģistrācijas sliekšnis). Vērtējot turpmākos lēmumus attiecībā uz PVN politiku šis ir viens no apsveramiem tālākās attīstības scenārijiem.

PVN ieņēmumi ES dalībvalstīs, attiecība pret IKP

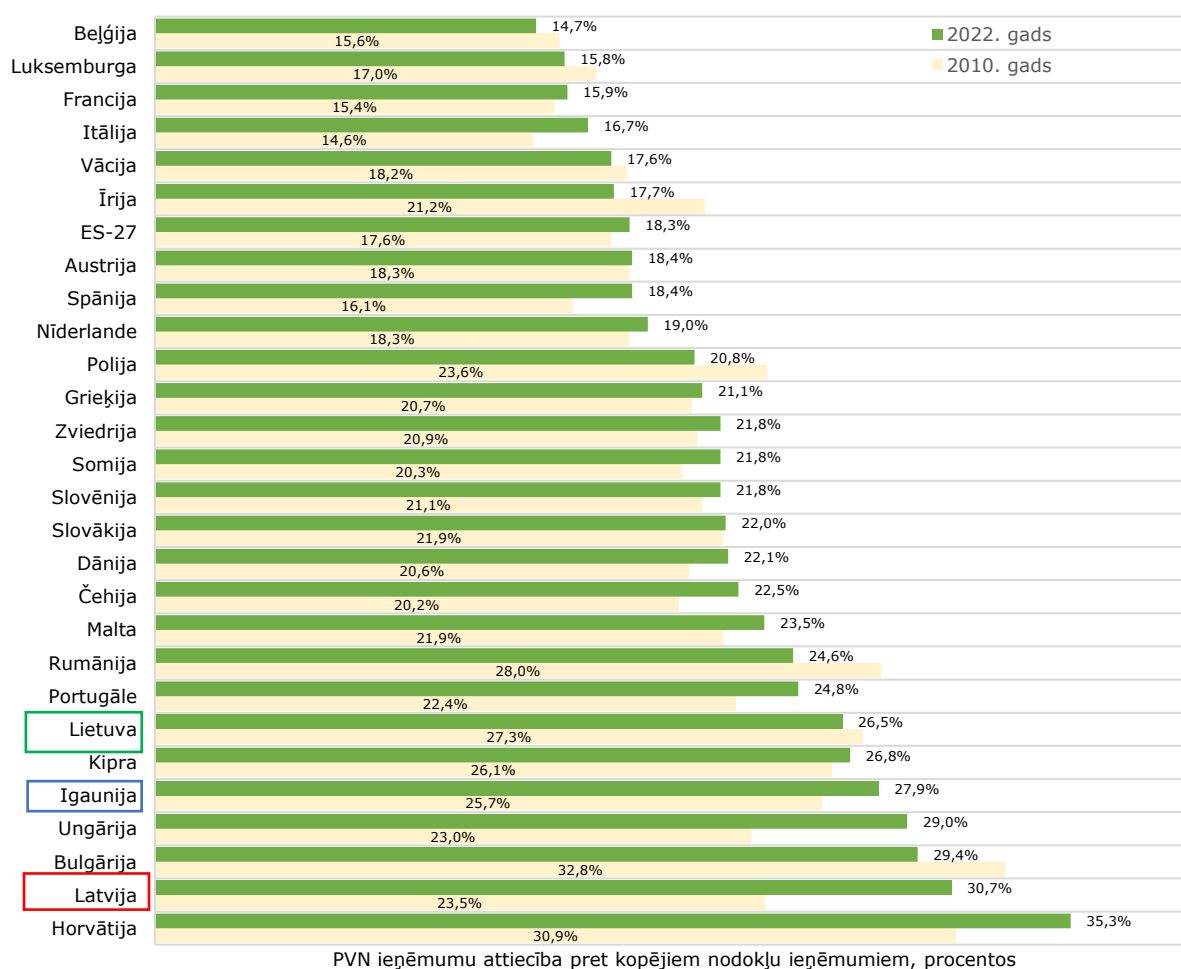

Avots: EUROSTAT⁶ dati

12. Latvijā 2022. gadā PVN ieņēmumi veidoja 30,7% no kopējiem nodokļu ieņēmumiem. Salīdzinot ar pārējām Baltijas valstīm, ieņēmumu proporcija ir līdzīga – Lietuvā 26,5%, bet Igaunijā 27,9%. Taču tādās valstīs, kā Beļģija, Luksemburga, Francija, Itālija, Vācija, Īrija, Austrija, Spānija un Nīderlande PVN ieņēmumu īpatsvars nesasniedz pat 20% no kopējiem nodokļu ieņēmumiem. Šis nodokļu sistēmas vēl joprojām lielākā mērā paļaujas uz ienākumu nodokļiem.

⁶ Dati pieejami tabulā [gov_10a_taxag](#)

PVN ieņēmumi ES dalībvalstīs, attiecība pret kopējiem nodokļu ieņēmumiem

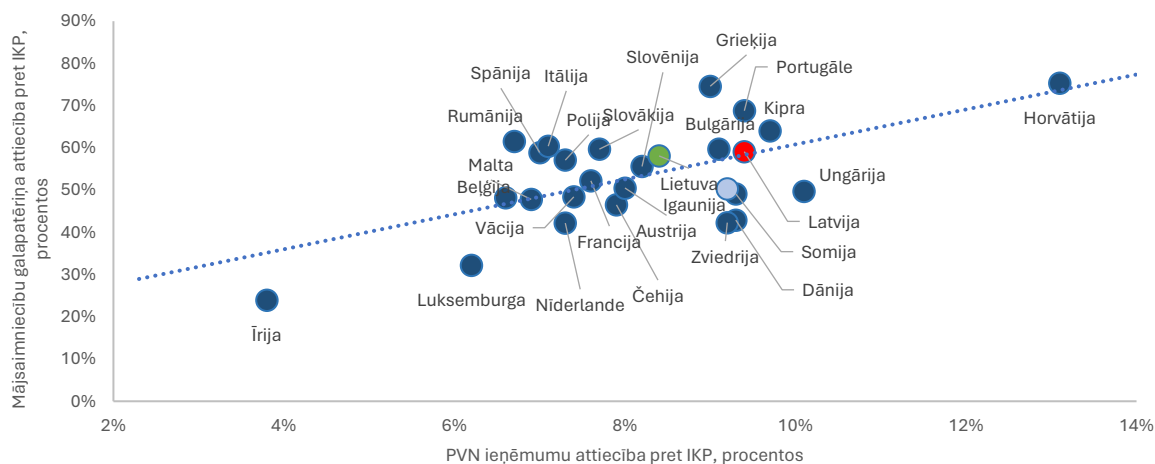
Avots: EUROSTAT⁷ dati

13. Ņemot vērā, ka PVN ieņēmumus valsts budžetā pārsvarā veido mājsaimniecību galapatēriņš, tad būtu jāpastāv pozitīvai korelācijai starp PVN ieņēmumu īpatsvaru IKP un mājsaimniecību galapatēriņa īpatsvaru IKP. Taču pie līdzīga mājsaimniecību galapatēriņa īpatsvara IKP valstu griezumā vērojamas būtiskas atšķirības PVN ieņēmumu īpatsvarā IKP: piemēram, Beļģijā pie mājsaimniecību galapatēriņa īpatsvara IKP 2022. gadā 48,2 % apmērā vērojams PVN ieņēmumu īpatsvars IKP 6,6 % apmērā, bet Ungārijā pie līdzīga mājsaimniecību galapatēriņa īpatsvara IKP, kas 2022. gadā bija 49,7 % apmērā, PVN ieņēmumu īpatsvars IKP bija 10,1 % apmērā. PVN ieņēmumu īpatsvaru IKP ietekmē PVN standartlikme, esošie atbrīvojumi un atvieglojumi, kā arī tautsaimniecības struktūra.

⁷ Dati pieejami tabulā [gov_10a_taxag](#)

PVN ieņēmumi un mājsaimniecību galapatēriņš ES dalībvalstīs, attiecība pret IKP, 2022. gads

Avots: FM aprēķini, balstoties uz Eurostat⁸ datiem

14. Salīdzinot Latvijas pozīciju ES, pozitīvi vērtējams, ka pie diezgan augsta mājsaimniecību galapatēriņa īpatsvara IKP, PVN ieņēmumu attiecība pret IKP ir viena no augstākajām dalībvalstu vidū. Uz ES fona īpaši izceļas Īrija un Horvātija: Īrijai ir salīdzinoši ļoti zems mājsaimniecību galapatēriņa īpatsvars IKP ar ļoti zemu PVN ieņēmumu proporciju pret IKP, Horvātijai ir pretēja situācija – salīdzinoši ļoti augsts mājsaimniecību galapatēriņa īpatsvars IKP ar ļoti augstu PVN ieņēmumu proporciju pret IKP. Tas izskaidrojams ar šo valstu tautsaimniecības struktūru: Horvātijas tautsaimniecībā lielu īpatsvaru veido tūrisms, savukārt Īrijas tautsaimniecības būtisku daļu veido neto eksports.

15. Vērtējot ilgtermiņa ekonomiskos procesus un ilgtermiņa strukturālās problēmas, Eiropas Savienības valstu ekonomikas un sabiedrības saskaras ar t.s. megatrendiem – demogrāfiskās pārmaiņas – strauja sabiedrības novecošana, tehnoloģiskās pārmaiņas, globalizācijas izmaiņas un vides problēmas. Paredzams, ka bez politikas izmaiņām šie megatrendi, no vienas puses, negatīvi ietekmēs mūsu nodokļu ieņēmumu ilgtspēju un, no otras puses, prasīs palielināt valdības izdevumus, jo īpaši, lai nodrošinātu proporcionāli lielāku skaitu nestrādājošu iedzīvotāju. Tāpēc ir būtiski apsvērt, kā vislabāk pielāgot mūsu nodokļu struktūru, lai tā būtu droša nākotnē, vienlaikus nodrošinot pietiekamus nodokļu ieņēmumus fiskālās ilgtspējas nodrošināšanai un nodrošinot efektīvu un taisnīgu nodokļu sistēmu.

16. Lai uzlabotu nodokļu sistēmu ilgtspēju, iespēja ir pakāpeniski virzīties prom no uzsvara uz darbaspēka nodokļiem un pāriet uz patēriņa nodokļiem (t.sk. PVN un AN). Šis īpaši attiecas uz sabiedrībām, kuras strauji noveco (arī Latvija) – jo vairāk iedzīvotāju iziet no darba tirgus, sasniedzot pensijas vecumu, jo skaidrāk iezīmēsies nepieciešamība lielāku īpatsvaru no nodokļiem iekasēt patēriņa brīdī, tādējādi turpinot nodrošināt ieņēmumus publisko pakalpojumu sniegšanai.

17. Latvijā 2022. gadā PVN ieņēmumi veidoja 30,7% no kopējiem nodokļu ieņēmumiem, kas jau šobrīd nozīmē salīdzinoši augstu īpatsvaru salīdzinājumā ar citām valstīm. Tomēr **OECD vērtējumā⁹, Latvijai būtu jāturpina pārnest nodokļu slogu no darbaspēka nodokļiem uz citiem nodokļiem, vienlaikus palielinot iedzīvotāju ienākumu nodokļa progresivitāti.**

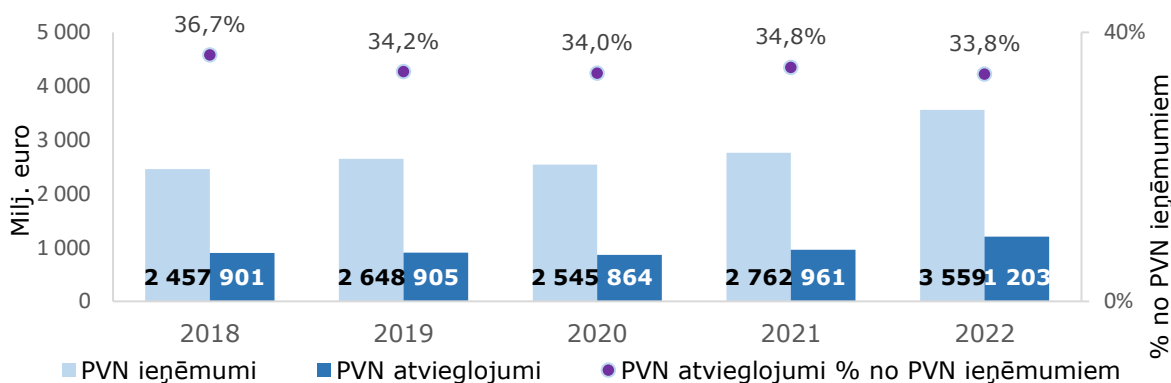
⁸ Dati pieejami tabulā [gov_10a_taxag](#) un [nama_10_fcs](#)

⁹ OECD (2024), *OECD Economic Surveys: Latvia 2024*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/dfae75b-en>

3. Valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas PVN atbrīvojumu un samazināto likmju piemērošanas rezultātā

18. Starptautiskajā praksē tiek izmantots plašāks nodokļu atvieglojumu apzīmējums – „nodokļu izdevumi” (*tax expenditures*). Lai gan nav vispārpieņemtas definīcijas, kas ir nodokļu izdevumi, tos var definēt kā tiesību normas, regulējumus vai praksi, kas samazina vai atliek nodokļu nomaksu salīdzinoši šauram nodokļu maksātāju skaitam¹⁰. Vēl var teikt, ka nodokļu izdevumi ir valsts nesāņemtie ienākumi nodokļu atvieglojumu pastāvēšanas dēļ. Tā kā nodokļu izdevumi nav faktiski budžeta izdevumi, tad izdevumu apmērs ir nosacīts, pieņemot novērtējumu par maksājumiem vispārīgā gadījumā.¹¹
19. Pamatā nodokļu atvieglojumi tiek vērtēti pēc zaudēto ieņēmumu metodes (*revenue forgone method*), kas ir līdzekļi, kuri nenonāk budžetā. Taču iespēju robežās ir jāvērtē to ietekme uz visu ekonomiku kopumā, kas ne vienmēr ir pilnībā identificējams rādītājs.¹² Latvijā nodokļu atvieglojumu ietekme tiek vērtēta pēc minētās metodes, t.i., tiek noteikts naudas līdzekļu apjoms, kas nenonāk budžetā nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā.
20. Lai gan PVN atvieglojumi tiek ieviesti ar mērķi sniegt atbalstu iedzīvotājiem, saskaņā ar Eiropas Parlamenta 2022. gada 16. februāra rezolūciju *par Sestās PVN direktīvas īstenošanu: ko vēl nepieciešams paveikt, lai samazinātu PVN atšķirības ES (2020/2263(INI))*, Eiropas Parlaments konstatē, ka samazināto likmju piemērošana ne vienmēr izraisa ilgstošu patēriņa cenu samazinājumu un ka samazinātas likmes efektivitāte ir atkarīga no vairākiem faktoriem, tādiem kā pakāpe, kādā uzņēmumi to pārnes uz patērētājiem, tās pastāvēšanas ilgums, samazinājuma apmērs un likmju sistēmas sarežģītība un atzīmē, ka, lai gan esošās samazinātās PVN likmes ES sniedz proporcionāli lielāku labumu mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem, absolūtā (naudas) izteiksmē tās parasti sniedz lielāku labumu mājsaimniecībām ar augstiem ienākumiem.¹³ No minētā izriet, ka piemērojot PVN samazinātās likmes, nav iespējams sniegt atbalstu kādai konkrētai iedzīvotāju grupai, jo attiecīgo precī vai pakalpojumu var patērēt visi iedzīvotāji. Jāmin arī, ka PVN samazināto likmju piemērošana apgrūrina PVN administrēšanu, tāpēc daudz efektīvāks ir tiešs valsts atbalsts subsīdiju vai pabalstu veidā mērķētai iedzīvotāju grupai.
21. Kopējie valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas PVN atbrīvojumu un samazināto likmju piemērošanas rezultātā, 2022. gadā bija 1 203,4 milj. euro, kas ir 3,1 % no IKP un 33,8% no PVN ieņēmumiem.

PVN ieņēmumi un neiegūtie ieņēmumi, 2022. gads

Avots: FM aprēķini uz 2023. gada novembri

¹⁰ OECD (2010). Tax expenditures in OECD countries, OECD publishing with reference to Anderson, B. (2008)

¹¹ Schick A., Performance Budgeting and Accrual Budgeting: Decision Rules or Analytic Tools, 2007

¹² OECD, „Policy Framework for Investment”, 2006; A.Klemm, „Causes, Benefits, and Risks of Business Tax Incentives”, 2009

¹³ Eiropas Parlamenta 2022. gada 16. februāra rezolūcija par Sestās PVN direktīvas īstenošanu: ko vēl nepieciešams paveikt, lai samazinātu PVN atšķirības ES (2020/2263(INI)), 26. pants. Pieejams: [Pieņemtie teksti - Sestās PVN direktīvas īstenošana - Trešdiena, 2022. gada 16. februāris \(europa.eu\)](https://www.europa.eu/press-room/media/30444/press-release-2022-02-16)

22. Kopējie valsts negūtie ieņēmumi 2022. gadā, kas rodas PVN atbrīvojumu un samazināto likmju piemērošanas rezultātā, palielinājušies par 241,9 milj. euro jeb par 25,2%, salīdzinot ar 2021. gadu.

Valsts negūtie PVN ieņēmumi, milj., euro

	2018	2019	2020	2021	2022
PVN negūtie ieņēmumi, t.sk.:	885,2	905,5	864,2	961,5	1 203,4
PVN atbrīvojumi	773,9	784,2	760,2	849,5	1 052,0
PVN samazinātās likmes	111,3	121,3	104,0	111,9	151,3

Avots: FM aprēķini uz 2023. gada novembri

23. Valsts negūto ieņēmumu pieaugums 2022. gadā daļēji skaidrojams ar to, ka 2020. un 2021. gadā preču un pakalpojumu patēriņu, kas netiek aplikts ar PVN vai kam tiek piemērota PVN samazinātā likme, būtiski ietekmēja Covid-19 pandēmijas laikā valstī noteiktie ierobežojumi, bet 2022. gadā iedzīvotāji varēja atjaunot šo preču un pakalpojumu patēriņu. Tāpat vērā ņemamu ietekmi ir atstājis patēriņa cenu pieaugums, kas 2022. gadā sasniedza 17,3 %, salīdzinot ar 2021. gada cenām.

24. Latvijā PVN netiek piemērots tādām precēm un pakalpojumiem, kuru atbrīvojumu no PVN paredz PVN Direktīvas *par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu* IX sadaļa "Atbrīvojumi" (skat. 1.pielikumu). Jāņem vērā, ka PVN Direktīvas 133. panta (d) apakšpunkts paredz, ka atbrīvojumi nedrīkstētu radīt konkurences izkropļojumus, nostādot neizdevīgā stāvoklī uzņēmumus, kas ir PVN maksātāji. Tāpat 134. pants paredz, ka atbrīvojumi šajā pantā minētām konkrētām darbībām¹⁴ sabiedrības interesēs netiek piešķirti, ja preču piegāde vai pakalpojumu sniegšana nav būtiski svarīga atbrīvotajiem darījumiem, kā arī ja preču piegādes vai pakalpojumu sniegšanas pamatmērķis ir gūt struktūrai papildu ienākumus, veicot darījumus, kas tieši konkurē ar komercuzņēmumu darījumiem, kuriem piemēro PVN.

25. Lielāko daļu no kopējiem valsts negūtajiem PVN ieņēmumiem 1 052,0 milj. euro apmērā jeb 87,4% veido obligāto PVN Direktīvā noteikto atbrīvojumu piemērošanas rezultātā teorētiski negūtie ieņēmumi.

Valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas PVN atbrīvojumu piemērošanas rezultātā, milj. euro

Preces un pakalpojumi	2018	2019	2020	2021	2022
Medicīnas pakalpojumi	166,9	198,1	216,2	283,6	300,7
Finanšu pakalpojumi	242,6	218,7	211,5	212,0	239,2
Apdrošināšanas pakalpojumi	60,3	79,3	77,1	66,7	103,5
Nekustamā īpašuma pārdošana un izīrēšana ¹	48,2	47,4	50,3	72,1	74,4
Azartspēļu darbība	54,2	59,4	37,5	27,5	55,8
Izglītības pakalpojumi	23,6	25,8	26,6	31,0	31,6
Sociālā aprūpe un rehabilitācija	5,4	5,7	6,3	8,6	10,1
Pasta pakalpojumi	6,7	6,9	8,1	7,3	7,6
Kultūras pakalpojumi	7,9	7,5	3,3	2,4	6,7
Pārējie neapliekamie darījumi	158,2	135,5	123,4	138,4	222,4
Kopā	773,9	784,3	760,2	849,5	1 052,0

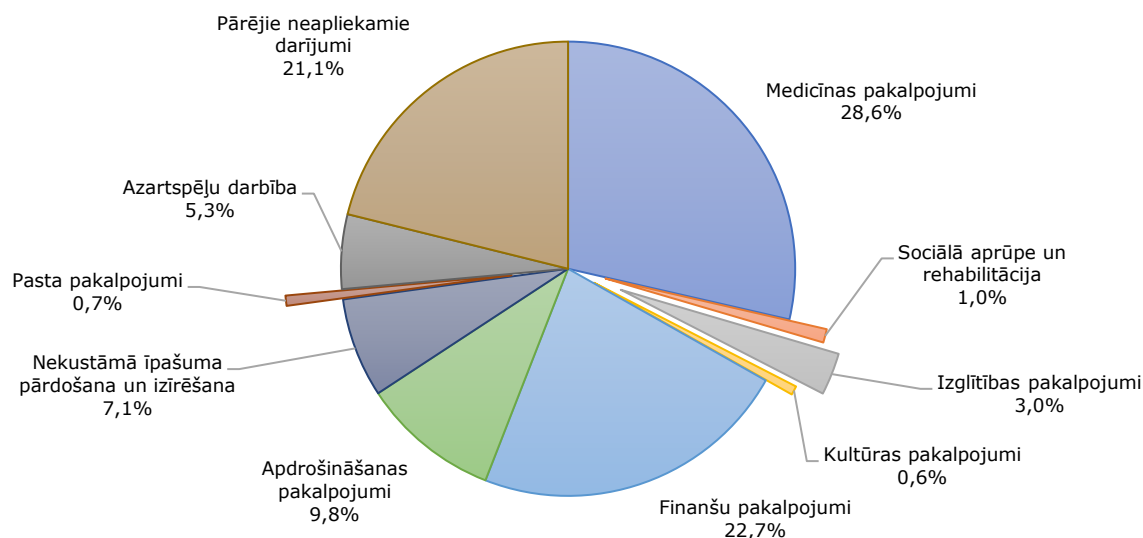
¹ Ietverti darījumi, kas atbilst tādai saimnieciskajai darbībai, kas saistīta ar nekustamā īpašuma izīrēšanu, pirkšanu vai pārdošanu atbilstoši NACE Saimnieciskās darbības statistisko klasifikāciju Eiropas Kopienā un ietverti grupā 155 "Izmitināšana" un L68 "Operācijas ar nekustamo īpašumu". Nav ietverti citu nozaru vienreizējie darījumi ar nekustamo īpašumu.

Avots: FM aprēķini, izmantojot VID datus uz 2023. gada novembri

¹⁴ PVN direktīvas 134. pants attiecināms uz 132. pantā minētajiem darījumiem, kas minēti 1. punkta b), g), h), i), l), m) un n) apakšpunktā – medicīniskās aprūpes pakalpojumiem, sociālās aprūpes, bērnu un jauniešu aizsardzības pakalpojumiem, bērnu un jauniešu izglītības pakalpojumiem, tādēļ pakalpojumiem, ko bezpeļņas organizācijas sniedz saviem biedriem, ar sportu saistītiem pakalpojumiem, ko sniedz bezpeļņas organizācijas, kā arī kultūras pakalpojumiem (detalizētāk skat. 1.pielikumā).

26. No kopējiem valsts negūtajiem ieņēmumiem, kas rodas PVN atbrīvojumu piemērošanas rezultātā, 2022. gadā visvairāk veidoja *medicīnas pakalpojumi* (300,7 milj. euro jeb 28,6 % no kopējās ietekmes), *finanšu pakalpojumi* (239,2 milj. euro jeb 22,7 % no kopējās ietekmes) un *apdrošināšanas pakalpojumi* (103,5 milj. euro jeb 9,8 % no kopējās ietekmes).

PVN atbrīvojumu piemērošanas rezultātā valsts negūto ieņēmumu sadalījums, 2022. gads

Avots: FM aprēķini uz 2023. gada novembri

27. 2022. gadā valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas PVN samazināto likmju piemērošanas rezultātā, sastādīja 151,3 milj. euro jeb 12,6% no visiem PVN atvieglojumiem.

Valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas PVN samazināto likmju piemērošanas rezultātā, milj. euro

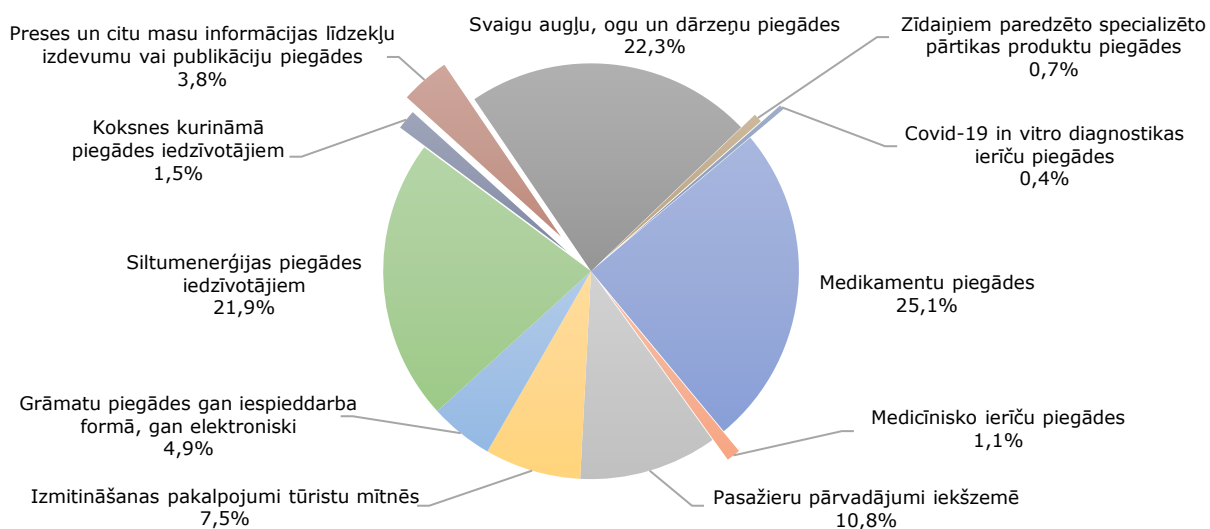
Ar samazināto likmi apliekamie darījumi	2018	2019	2020	2021	2022
PVN 12 %	90,8	96,7	78,7	81,9	103,7
Medikamentu piegādes	33,5	32,7	33,6	34,4	38,0
Medicīnisko ierīču piegādes	3,6	2,0	1,9	1,7	1,6
Zīdaiņiem paredzēto specializēto pārtikas produktu piegādes	1,1	1,1	1,2	1,0	1,0
Pasažieru un to bagāžas regulāro pārvadājumu pakalpojumi iekšzemē	22,3	23,5	14,9	12,7	16,3
Mācību literatūras un oriģinālliteratūras piegādes	1,6	3,2	3,1	3,6	-
Avižu, žurnālu, biļetenu un citu periodisko izdevumu piegādes	3,2	3,0	2,9	2,8	-
Izmitināšanas pakalpojumi tūristu mītnēs	12,2	13,5	4,5	5,0	11,3
Koksnes kurināmā piegādes	1,1	1,0	1,1	1,2	2,3
Siltumenerģijas piegādes	17,2	16,6	15,4	19,5	33,2
PVN 5 %	20,6	24,6	25,3	29,3	47,0
Grāmatu piegādes	-	-	-	-	7,5
Preses un citu masu informācijas līdzekļu izdevumu vai publikāciju piegādes	-	-	-	-	5,8
Svaigu augļu, ogu un dārzeņu piegādes	20,6	24,6	25,3	29,3	33,8
PVN 0 %	-	-	0,0	0,7	0,6
Covid-19 vakcīnu un Covid-19 <i>in vitro</i> diagnostikas medicīnisko ierīču piegādēm	-	-	0,0	0,7	0,6
Kopā	111,3	121,3	104,0	111,9	151,3

Avots: FM aprēķini, izmantojot VID, Zāļu valsts aģentūras un CSP datus uz 2023. gada novembri

28. Kopumā 2022. gadā valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas PVN samazināto likmju piemērošanas rezultātā, ir palielinājušies par 39,4 milj. *euro* jeb par 35,2%, salīdzinot ar 2021. gadu.

29. No kopējiem valsts negūtajiem ieņēmumiem, kas rodas PVN samazināto likmju piemērošanas rezultātā, 2022. gadā procentuālajā sadalījumā vislielākais īpatsvars bija *medikamentu piegādēm gala patērētājiem* (38,0 milj. *euro* jeb 25,1% no kopējās ietekmes), *svaigu augļu, ogu un dārzeņu piegādēm* (33,8 milj. *euro* jeb 22,3% no kopējās ietekmes) un *siltumenerģijas piegādēm iedzīvotājiem* (33,2 milj. *euro* jeb 21,9% no kopējās ietekmes) piemēroto samazināto likmju rezultātā.

Valsts negūto ieņēmumu sadalījums pa apliekamajiem darījumiem, 2022. gads

Avots: FM aprēķini uz 2023. gada novembri

4. PVN plaisas novērtējums

30. Nodokļu plaisa ir nedeklarētās un deklarētās, bet nesamaksātās nodokļu summas attiecība pret potenciālo nodokļu masu, kas tiktu aprēķināta un iemaksāta ar nosacījumu, ka visi nodokļu maksātāji pilnā apmērā izpilda savas nodokļu saistības.

Nodokļu plaisa

Potenciāla nodokļu masa, kas tiktu aprēķināta un iemaksāta ar nosacījumu, ka visi nodokļu maksātāji pilnā apmērā izpilda savas nodokļu saistības			
Faktiskie nodokļu ieņēmumi, t.sk.:		Nedeklarētie nodokļi	Deklarētie, bet nesamaksātie nodokļi
Nodokļu maksātāju brīvprātīgi aprēķinātās un iemaksātās summas	VID darbības rezultātā atgūtās nodokļu summas	NODOKĻU PLAISA	

Avots: VID materiāls "PVN plaisas novērtējums par 2021.gadu"¹⁵

31. Pēc TAXUD¹⁶ aktuālākā novērtējuma¹⁷ 2021. gadā Latvijas PVN plaisa samazinājās līdz 7,3 % (vidējais PVN plaisas lielums ES 27 dalībvalstīs (mediāna) bija 4,9 %). Latvijas PVN plaisa 2013. gadā tika novērtēta ap 25 % un 8 gadu laikā tās samazinājums bija vairāk kā 15 procentpunkti, saglabājot lejupslidošu tendenci. EK šādu būtisku PVN plaisas samazinājumu vērtē atzinīgi un pārskatā uzsver Latvijas, Ungārijas, Polijas un Slovākijas sniegumu.

32. Lai mazinātu iespējamās PVN krāpšanās riskus, jau vairāku gadu garumā tiek pilnveidots nodokļu tiesiskais regulējums, tā piemēram:

- 32.1.** ir atcelts PVN taksācijas periods "puse no kalendārā gada", kā arī jaunreģistrētiem PVN maksātājiem uz 6 mēnešiem ir noteikts taksācijas periods "viens kalendāra mēnesis";
- 32.2.** lai apkarotu krāpšanu un samazinātu risku, ka negodprātīgi PVN maksātāji var iekļaut PVN deklarācijās un to pielikumos kopējās ar PVN apliekamo darījumu summās fiktīvus darījumus, no 2018.gada PVN deklarācijā ir noteikts iekļaut visu darījumu detalizētu atšifrēšanu, sākot ar darījumu sliekšni 150 euro (līdz 2018.gadam tas bija 1 430 euro);
- 32.3.** lai novērstu negodprātīgu reģistrētu pievienotās vērtības nodokļa maksātāju rīcību, tika paplašinātas VID tiesības izslēgt reģistrētu PVN maksātāju no VID PVN maksātāju reģistra, ja tas iepriekšējos vismaz sešus kalendāra mēnešus PVN deklarācijā nav uzrādījis nevienu darījumu.

33. EK ik gadu aprēķina un publicē ziņojumu¹⁸ par PVN plaisu Eiropas Savienības dalībvalstīs (*EU VAT Gap Report*), lai apkopotu savstarpēji salīdzināmus datus par PVN ieņēmumu iztrūkuma apmēru ES dalībvalstīs. Ar PVN plaisu saprot starpību starp faktiski iekasēto PVN un kopējām PVN saistībām. Kopējās PVN saistības tiek aprēķinātas, kā teorētiski iekasējamais PVN, pamatojoties uz PVN normatīvo regulējumu un citiem saistītiem noteikumiem.

34. PVN plaisa atspoguļo aplēsi par ieņēmumu zudumu šādu iemeslu dēļ:

- 34.1.** ar PVN saistīta krāpšana un izvairīšanās no PVN maksāšanas;
- 34.2.** PVN apiešanas prakse un optimizācija;
- 34.3.** bankroti un finansiāla maksātnespēja;
- 34.4.** administratīvas kļūdas.

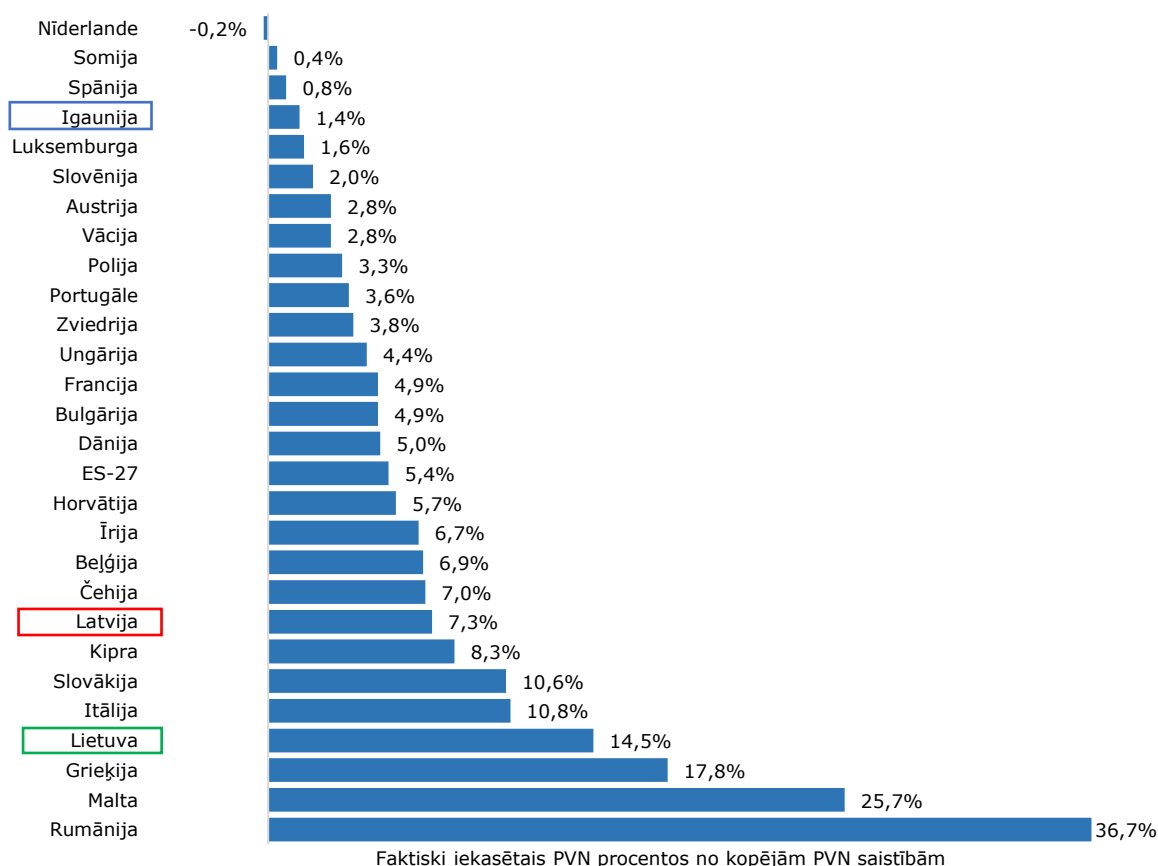
¹⁵ Pieejams: [PVN plaisas aprēķina metodika \(vid.gov.lv\)](http://vid.gov.lv)

¹⁶ TAXUD – Eiropas Komisijas ģenerāldirektorāts «Nodokļu un muitas savienība» (Directorate-Generale Taxation and Customs Union)

¹⁷ European Commission, Directorate-General for Taxation and Customs Union, Poniatowski, G., Bonch-Osmolovskiy, M., Śmietanka, A. et al., *VAT gap in the EU – 2023 report*, Publications Office of the European Union, 2023

¹⁸ Ziņojums pieejams: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation-1/value-added-tax-vat/vat-gap_en

EK PVN plaisas novērtējums ES dalībvalstīs, 2021. gads

Avots: Eiropas Komisijas dati (European Commission, Directorate-General for Taxation and Customs Union, Poniatowski, G., Bonch-Osmolovskiy, M., Śmietanka, A. et al., [VAT gap in the EU – 2023 report](#), Publications Office of the European Union, 2023)

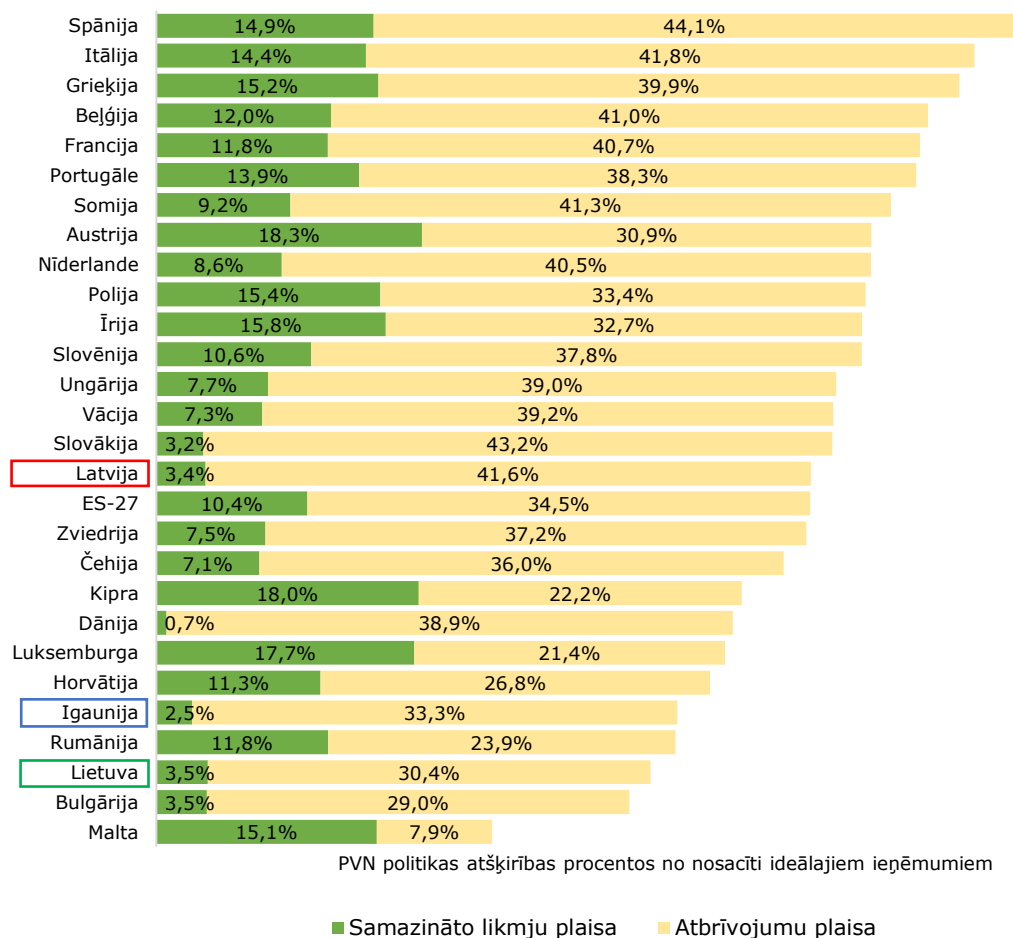
35. PVN politikas atšķirības ietver plašu atbrīvojumu klāstu, atvieglojumus un īpašus režīmus. Daudzus no tiem var saukt par nodokļu izdevumiem. Citi tiek ieviesti precēm un pakalpojumiem, kas ir grūti apliekami ar nodokli, jo, piemēram:

35.1. preces un pakalpojumi netiek piedāvāti par tirgus cenām (sabiedriskie pakalpojumi);

35.2. ir grūti noteikt nodokļa bāzi (finanšu un apdrošināšanas pakalpojumi);

35.3. ir pārāk apgrūtināti definēt piegādes vietu (starptautiskais transports).

PVN politikas atšķirības ES dalībvalstīs, % no nosacīti ideālajiem ieņēmumiem, 2021. gads

Avots: Eiropas Komisija (European Commission, Directorate-General for Taxation and Customs Union, Poniatowski, G., Bonch-Osmolovskiy, M., Śmietanka, A. et al., [VAT gap in the EU – 2023 report](#), Publications Office of the European Union, 2023)

5. PVN ieņēmumu ietekmējošie faktori

36. PVN ieņēmumus ietekmē vairāki faktori, gan tiešie, gan netiešie. Tiešie faktori ir:

36.1. Galapatēriņam iztērētie līdzekļi iekšzemē

Galapatēriņam iztērētie līdzekļi iekšzemē veidojas pamatā pateicoties iekšzemē mītošām mājsaimniecībām, taču savu pienesumu veido arī ieceļojošie tūristi un ceļotāji. Tūristu ietekme uz PVN ieņēmumiem ir nozīmīga tādās ES dalībvalstīs, kā, piemēram, Grieķijā un Horvātijā. Latvijā tūrisma nozare nav tik nozīmīga šajā kontekstā. Tāpat pierobežas tirdzniecībai nav tik būtiska nozīme PVN kontekstā kā tas ir akcīzes nodoklim, kura ieņēmumos tā veido būtisku daļu.

36.2. Nodokļu sistēmas efektivitāte.

Nodokļu sistēmas efektivitāte PVN ieņēmumu kontekstā ir VID un citu atbildīgu institūciju darbības efektivitāte cīņā ar ēnu ekonomiku. Šīs darbības rezultāti atspoguļojas PVN iztrūkuma apmērā un tā samazināšanā.

37. Starp netiešiem faktoriem, kas ietekmē PVN ieņēmumus, var minēt tādus, kā inflācija un produktivitāte. Inflācijas un produktivitātes faktoru netiešā ietekme uz PVN ieņēmumiem saistīta ar to ietekmi uz atalgojuma apmēru, kas ir nozīmīgs rīcībā esošo ienākumu avots. Minimālās algas celšana, sociālie pabalsti un pensiju indeksācija ir svarīgi sociāli-ekonomiskās politikas instrumenti, kas arī ietekmē rīcībā esošus ienākumus. Tie ir instrumenti, ar kuru palīdzību valsts iejaucās ekonomiskajos procesos, lai panāktu noteiktus mērķus.

5.1. Rīcībā esošie ienākumi

38. PVN ieņēmumus budžetā pamatā veido mājsaimniecību galapatēriņš, kas tiek veidots no mājsaimniecību finansiālajām spējām jeb rīcībā esošajiem ienākumiem. Mājsaimniecības rīcībā esošie ienākumi (jeb visi ienākumi, ko konkrētajā laika posmā iegūst mājsaimniecība) tiek izmantoti:

38.1. tagadējo personīgo vajadzību apmierināšanai, t.i., galapatēriņš;

38.2. nākotnes personīgo vajadzību apmierināšanai jeb uzkrājumu veidošanai;

38.3. kā materiālā palīdzība citām mājsaimniecībām;

38.4. kā izdevumi;

38.5. kā investīcijas, piemēram, privātā mājokļa celtniecība;

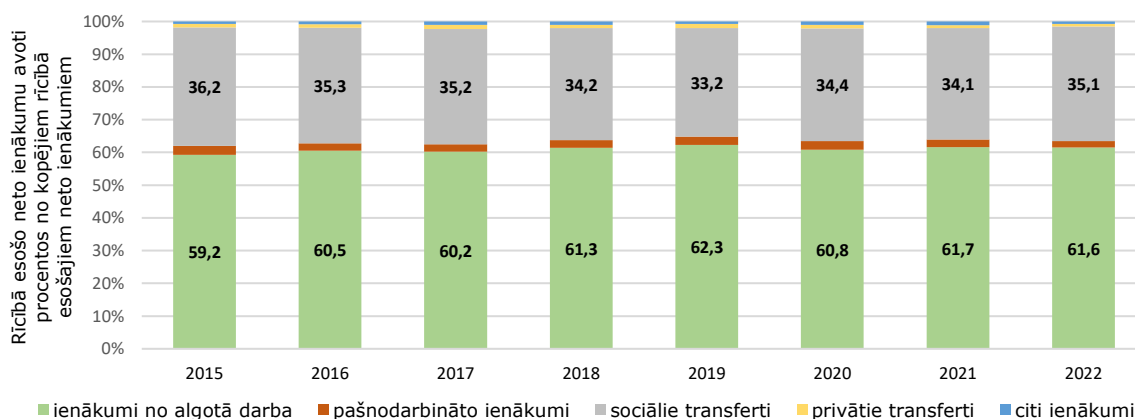
38.6. esošo saistību atmaksai un to apkalpošanai;

38.7. citu izdevumu segšanai, piemēram, nekustāmā īpašuma nodokļa apmaksai.

39. Kopumā rīcībā esošos ienākumus veido: naudas ienākumi no algota darba; naudas izteiksmē pārrēķinātie darba ņēmēja natūrā gūtie ienākumi, izmantojot uzņēmuma vai dienesta auto privātām vajadzībām; ienākumi vai zaudējumi, kas gūti no pašnodarbinātības; saņemtās pensijas un pabalsti; regulāra naudas palīdzība no citām mājsaimniecībām; peļņa no noguldījumu procentiem, dividendēm, akcijām; ienākumi, ko saņemuši bērni, jaunāki par 16 gadiem; ienākumi no īpašuma izīrēšanas; saņemtā summa no VID ienākuma nodokļa pārmaksas dēļ (par saimnieciskās darbības veikšanu, attaisnotajiem izdevumiem – izglītību, ārstniecību u. tml.). Latvijā ap 60 % mājsaimniecību rīcībā esošā ienākuma¹⁹ galvenais avots ir ienākumi no algotā darba. Sociāli transferti, kas iekļauj sevī kā sociālus pabalstus, tā arī pensijas, ir galvenais iztikas līdzekļu avots 35 % Latvijas mājsaimniecību.

¹⁹ Pieejams: <https://stat.gov.lv/lv/metadati/3578-majsaimniecibu-riciba-esosie-ienakumi-eu-silc-apsekojums>

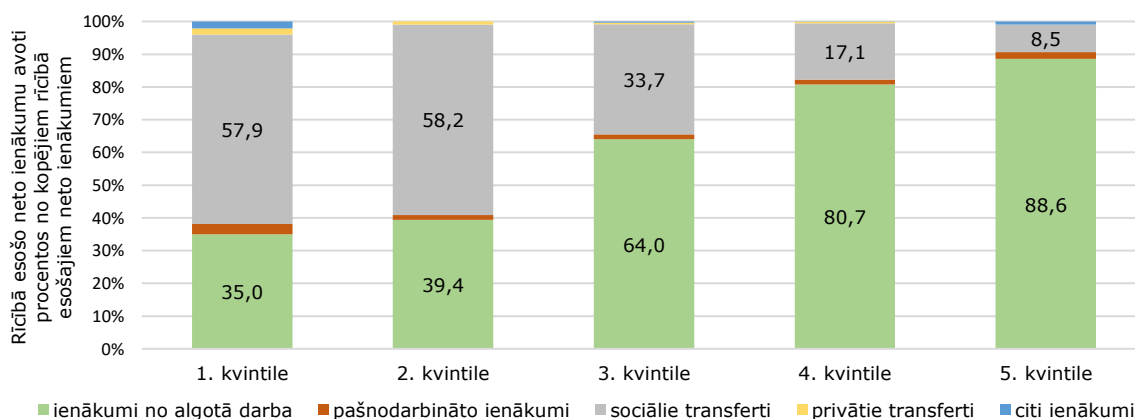
Latvijas mājsaimniecību rīcībā esošie neto ienākumi pēc galvenā iztikas līdzekļu avota, īpatsvars

Avots: CSP dati²⁰

40. Analizējot Latvijas mājsaimniecības pa kvintīļu grupām²¹, var secināt, ka pirmajās 2 kvintīļu grupās kā galvenais iztikas līdzekļu avots minēti sociālie pabalsti. "Citus ienākumus" veido peļņa no noguldījumu procentiem, dividendēm, akcijām; ienākumi, ko saņēmuši bērni, jaunāki par 16 gadiem; ienākumi no īpašuma izīrēšanas; saņemtā summa no Valsts ieņēmumu dienesta (VID) ienākuma nodokļa pārmaksas dēļ (par saimnieciskās darbības veikšanu, attaisnotajiem izdevumiem – izglītību, ārstniecību u. tml.). "Privātos transfertus" veido regulāra naudas palīdzība no citām mājsaimniecībām. "Sociālus transfertus" veido saņemtās pensijas un pabalsti.

Mājsaimniecību rīcībā esošie neto ienākumi pēc galvenā iztikas līdzekļu avota, pa kvintīļu grupām, 2022. gads

Avots: CSP dati²²

41. Pieaugot mājsaimniecības rīcībā esošo ienākumu apmēram, mājsaimniecību galapatēriņa grozs kļūst arvien sabalansētāks. Ja nabadzīga mājsaimniecība apmēram pusi no rīcībā esošajiem ienākumiem izmanto pārtikas un bezalkoholisko dzērienu iegādei un ar mājokli saistītām izmaksām (īres maksa, komunālie pakalpojumi, cietais kurināmais), tad pieaugot bagātības līmenim šo tēriņu īpatsvars samazinās zem 30%. Tomēr zemāks īpatsvars nenozīmē, ka mājsaimniecības ar augstu ienākumu līmeni iztērē, piemēram, pārtikai, mazāk līdzekļu nekā nabadzīgākas mājsaimniecības. Šī

²⁰ Dati pieejami tabulā [MIS090](#)

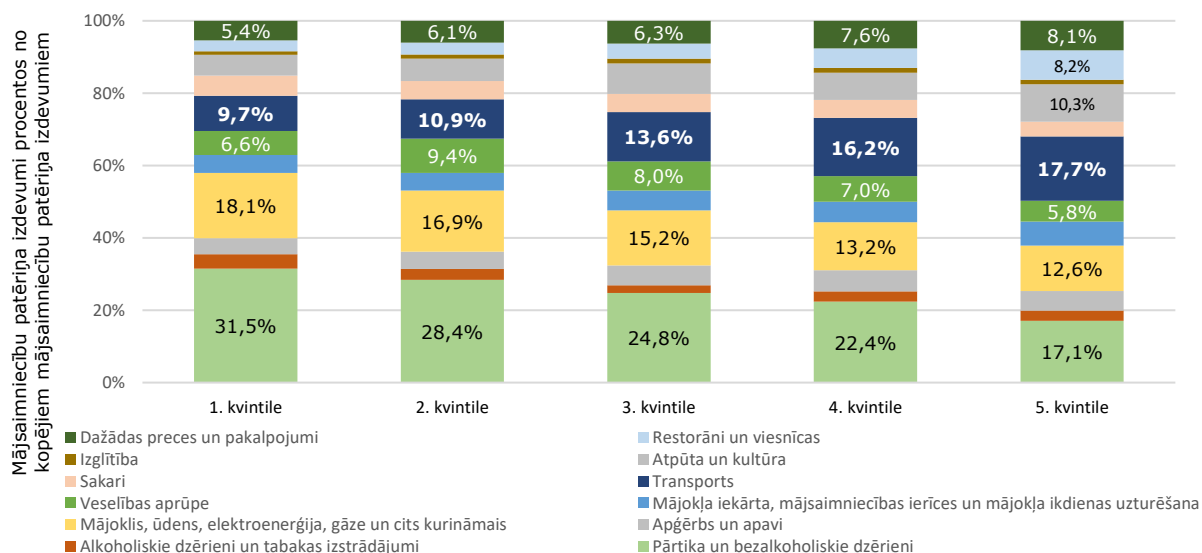
²¹ Kvintīļu grupa – viena piektā daļa (20%) no mājsaimniecību skaita, kuras sagrupētas pieaugošā secībā pēc to rīcībā esošajiem ienākumiem uz vienu mājsaimniecības locekli. Pirmā kvintīļu grupa ietver mājsaimniecības ar zemākajiem ienākumiem, bet piektā kvintīļu grupa ietver mājsaimniecības ar augstākajiem ienākumiem.

<https://stat.gov.lv/lv/metadati/3578-majsaimniecibu-riciba-esosie-ienakumi-eu-silc-apsekojums>

²² Dati pieejami tabulā [MIS090](#)

iedzīvotāju grupa tērē daudz vairāk, izvēloties augstākas kvalitātes produktus no plašāka klāsta. Zemāks īpatsvars nozīmē tikai to, ka pārējiem mērķiem bagātākas mājsaimniecības tāpat iztērē daudz lielākus līdzekļus nekā mājsaimniecības ar ne tik lieliem ieņēmumiem.

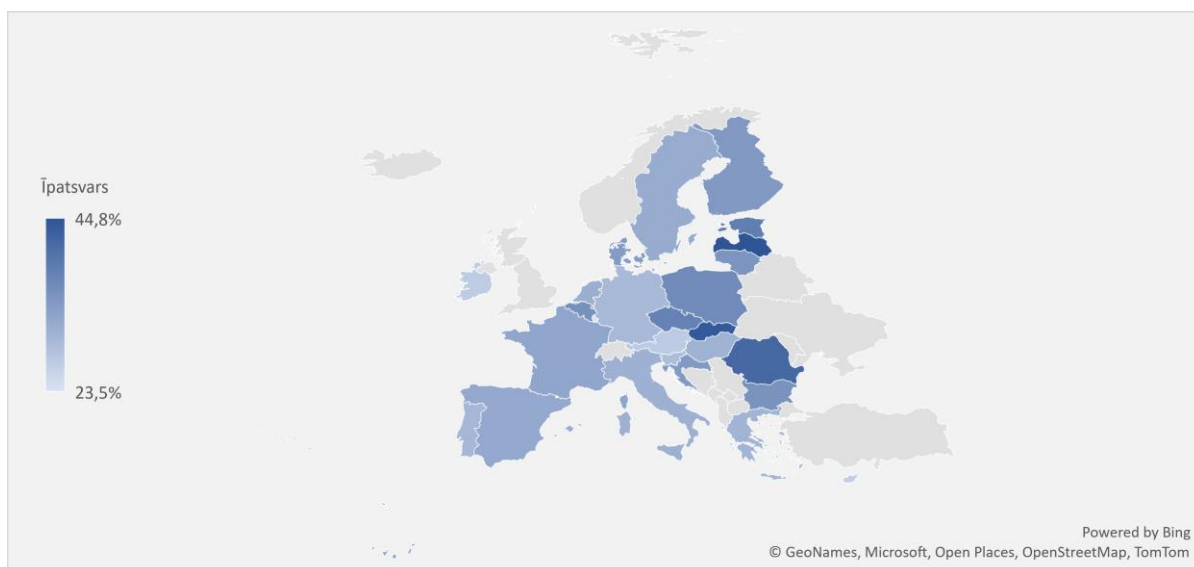
Mājsaimniecību patēriņa izdevumi pēc to funkcionālās nozīmes, pa kvintīļu grupām, 2019. gads

Avots: CSP dati²³

42. Līdzīga situācija novērojama arī starpvalstu griezumā – valstīs ar zemāku mājsaimniecību rīcībā esošo ienākumu līmeni pārtikas produktu un ar mājokli saistīto izmaksu īpatsvars ir ievērojami lielāks.

Pārtikas, bezalkoholisko dzērienu un ar mājokli saistītu izmaksu īpatsvars patēriņa cenu indeksā ES dalībvalstīs, 2023. gads

Avots: Eurostat dati²⁴

²³ Dati pieejami tabulā [MBI140](#)

²⁴ Dati pieejami tabulā [prc_hicp_inw](#)

43. Ienākumu daļa, kuru mājsaimniecības no saviem ienākumiem samaksā PVN veidā ES dalībvalstīs ir būtiski atšķirīga, taču tendence, ka 1.kvintile lielāku daļu no saviem ienākumiem novirza PVN nomaksai salīdzinot ar 5.kvintili, visās dalībvalstīs ir līdzīga.

Mājsaimniecību samaksātā PVN sadalījums procentos no bruto ienākumiem pa ienākumu kvintilēm 2020. gadā, procentos

Valsts	Vidēji valstī	1 kvintile	2 kvintile	3 kvintile	4 kvintile	5 kvintile
Ungārija	19,2	33,6	24,9	19,1	15,8	13,4
Rumānija	11,8	26,1	16,8	11,8	9,0	6,8
Francija	9,9	13,1	11,0	10,1	9,0	7,2
Slovēnija	9,8	13,9	10,9	9,9	8,7	7,0
Horvātija	9,5	14,0	11,6	9,2	8,3	6,4
Igaunija	8,6	13,7	10,3	8,7	6,6	5,5
Slovākija	8,4	12,0	9,9	8,5	7,4	5,4
Dānija	8,3	12,8	9,7	8,1	7,3	5,6
Austrija	8,2	13,0	9,1	8,3	7,4	5,8
Vācija	8,2	11,3	8,8	8,0	7,3	6,3
Bulgārija	7,8	12,2	9,5	7,7	6,5	5,3
Nīderlande	7,6	11,9	9,0	7,7	6,4	5,1
Čehija	7,2	10,0	8,5	7,7	6,4	5,3
Latvija	7,2	10,6	8,2	7,0	6,2	5,3
Grieķija	7,1	10,7	7,5	7,2	6,4	5,6
Kipra	6,9	7,3	7,5	7,4	6,6	5,7
Spānija	6,8	10,6	8,0	7,0	5,9	4,4
Lietuva	6,7	13,5	8,5	6,9	5,1	4,0
Luksemburga	5,4	6,6	6,3	5,6	4,9	4,1
Malta	5,3	7,1	6,3	5,8	5,0	3,8
Beļģija	5,2	8,2	6,2	5,3	4,4	3,2
Polija	4,9	7,2	5,6	4,8	4,1	3,5
Itālija*						
Īrija*						
Portugāle*						
Somija*						
Zviedrija*						

* Dati nav pieejami

Avots: Eurostat dati²⁵

5.2. Inflācija

44. Atkarībā no tā, vai iekšzemes darba tirgū tiek novērots atslābums²⁶ vai saspringums²⁷, inflācija un produktivitāte ir galvenie faktori, kas ietekmē atalgojuma dinamiku tautsaimniecībā.

45. Pēc ilgstoša zemas inflācijas perioda, 2022. gada otrajā pusē un 2023. gadā Latvijas tautsaimniecība saskarās ar ārējo šoku, kura rezultātā bija novērots straujš patēriņa cenu kāpums. Visvairāk cenu šoks skāra tādas produktu un pakalpojumu grupas, kā:

- 45.1.** pārtika un bezalkoholiskie dzērieni;
- 45.2.** mājoklis, ūdens, elektroenerģija, gāze un cits kurināmais;
- 45.3.** transports,

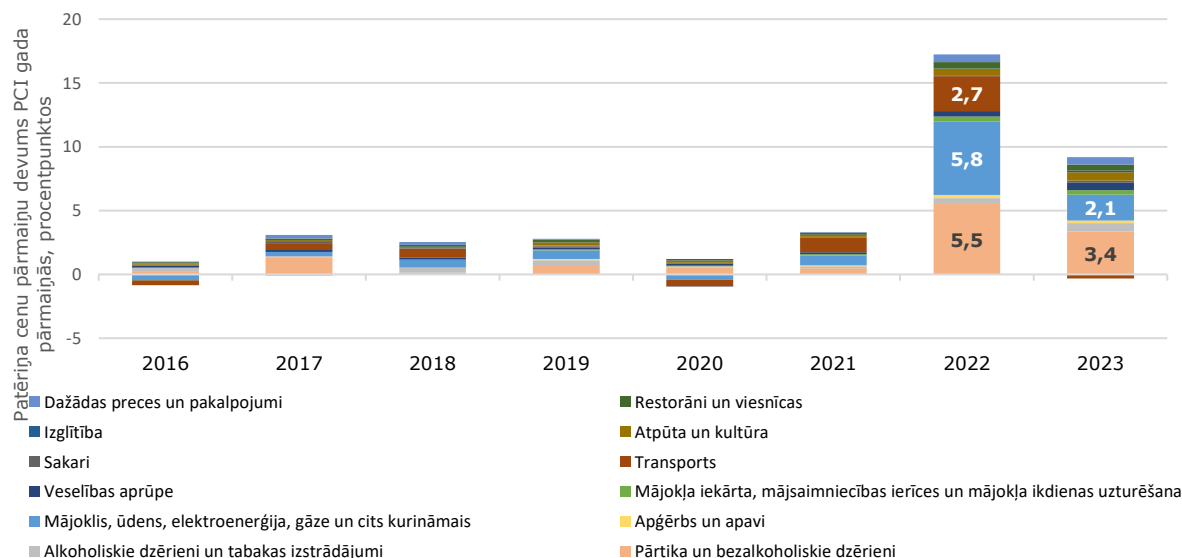
kurām īsā laikā cenu kāpums gada griezumā sasniedza būtisku līmeni un ievērojamu devumu kopējā inflācijā.

²⁵ Dati pieejami tabulā [icw_tax_03](#)

²⁶ Atslābums ir situācija, kad darba tirgū pietiekamā daudzumā ir pieejami darbinieki ar nepieciešamu kvalifikāciju, kas nav nodarbināti un aktīvi meklē darbu. Ekonomiskais atslābums ir jēdziens, ko lieto, runājot par tautsaimniecībā neizmantoto resursu apjomu, piemēram, iekārtas, kas rūpnīcā stāv dīkā, vai cilvēki, kas nespēj atrast darbu.

²⁷ Saspringums ir situācija, kad darba tirgū trūkst darbinieku, kas rada darba algu pieaugumu.

Patēriņa cenu pārmaiņas un devums kopējā PCI gada pārmaiņās (pēc ECOICOP grupas), procentpunkti

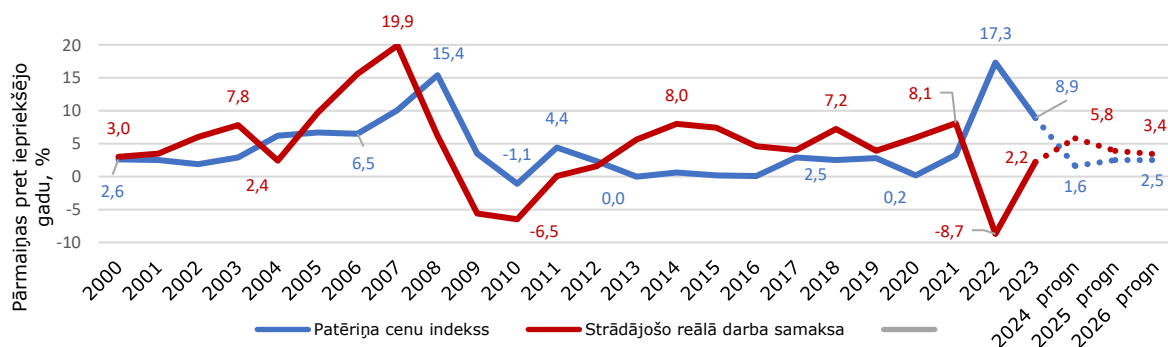

Avots: FM aprēķini, balstoties uz CSP datiem²⁸

46. Augošā inflācija veicināja mēneša vidējās darba samaksas pieaugumu valstī, taču ne tik lielā apmērā, lai kompensētu cenu kāpumu un uzturētu patērētāju pirkjspēju. Ja pirmspandēmijas laikā bruto darba samaksas fonds auga par 6-10 % gadā, bet 2021. gadā – par 9 %, tad 2022. gadā tā pieauguma temps palielinājies līdz 11,5 %. 2023. gadā ekonomikai stabilizējoties, tā pieaugums mazinājās līdz 12,9%.²⁹

47. Ņemot vērā, ka preču un pakalpojumu cenas pieaug inflācijas rezultātā, tad galapatērētāju pirkjspējas novērtēšanai PCI būtu jāsalīdzina ar strādājošo reālās darba samaksas dinamiku³⁰. Ja šis indekss ir zem 100, tas nozīmē, ka, ņemot vērā patēriņa cenu kāpumu, neto darba samaksa samazinās, kas liecina par algoto darbinieku pirkjspējas krišanos. Darba samaksas palielinājums 2022. gadā uz daudz augstākas inflācijas fona rezultējās straujā Latvijas iedzīvotāju pirkjspējas kritumā, jeb reālo ienākumu samazinājumā ap 9%. 2023. gadā samazinoties inflācijas līmenim un saglabājoties vidējās darba samaksas pieaugumam, Latvijas iedzīvotāju pirkspēja uzlabojās.

Reālās darba samaksas un patēriņa cenu dinamika, % pret iepriekšējo gadu

Avots: CSP dati³¹ un FM 2024. gada Stabilitātes programmas prognozes

²⁸ Dati pieejami tabulā [PCI020](#) un [PCI010](#)

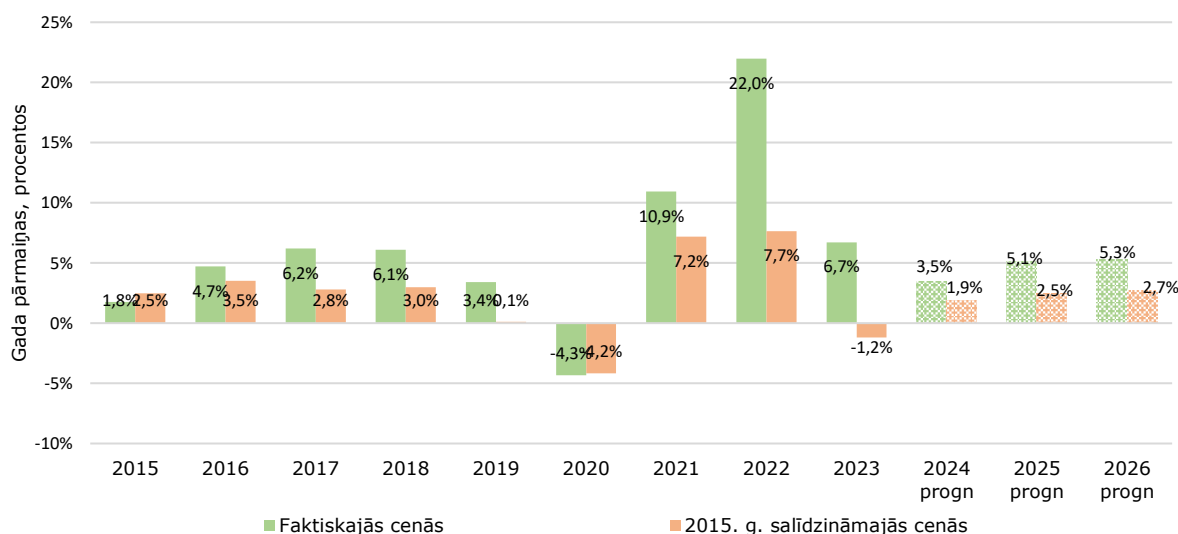
²⁹ Dati pieejami tabulā [DIS050](#)

³⁰ Strādājošo reālās darba samaksas indeksu aprēķina, attiecinoši strādājošo vidējās neto darba samaksas indeksu pret patēriņa cenu indeksu.

³¹ Dati pieejami tabulā [DSR020](#)

48. Kā liecina CSP dati, mājsaimniecību galapatēriņa izdevumi 2022. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājušās par 22,3 % nominālajā izteiksmē un par 6,4 % reālajā izteiksmē. Tas liecina, ka 2022. gadā Latvijas iedzīvotāji vidēji spēja vairāk nekā kompensēt cenu kāpumu, patērējot šim mērķim nozīmīgus līdzekļus no saviem uzkrājumiem. Būtiski pieaugot naudas līdzekļu apmēram, kas 2022. gadā tika novirzīts mājsaimniecību galapatēriņam, tas ietekmēja PVN ieņēmumu kāpumu šajā gadā, tiem palielinoties par 28,8 %. Neskatoties uz to, ka 2023. gadā inflācijas līmenis samazinājies, bet mājsaimniecību vidējais pirktspējas līmenis nedaudz uzlabojies salīdzinājumā ar 2022. gadu, 2023. gada reālie mājsaimniecības galapatēriņa izdevumi bija par 1,2 % zemāki nekā gadu iepriekš.

Mājsaimniecību galapatēriņa izdevumi, gada pārmaiņas

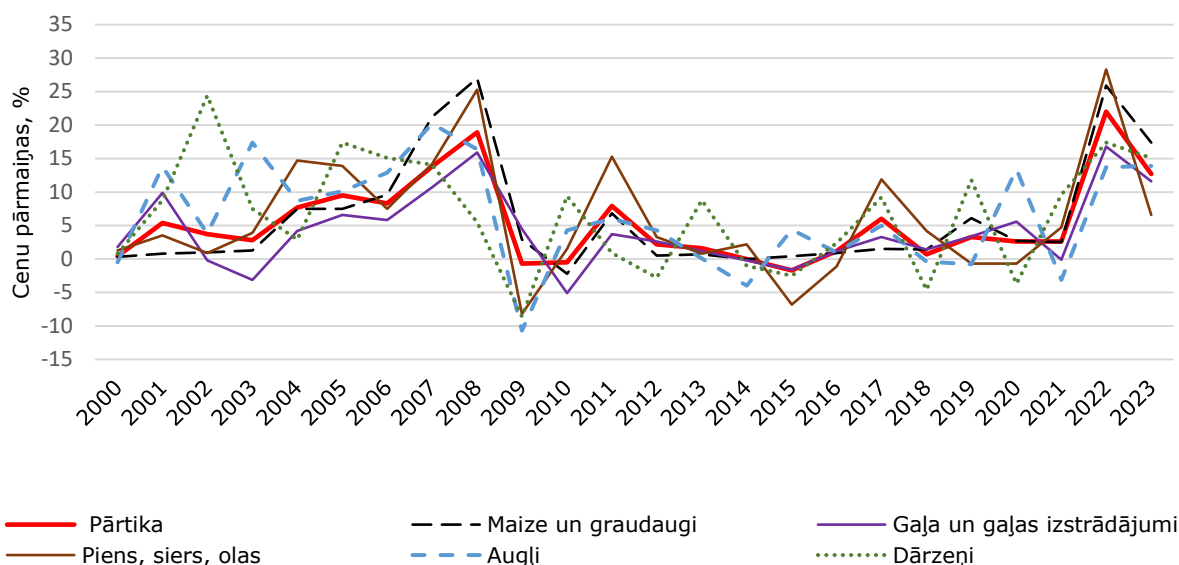

Avots: FM aprēķini balstoties uz CSP datiem³² un FM 2024. gada Stabilitātes programmas prognozēm

49. Kā tika minēts, mājsaimniecību pamata vajadzības veido tādas komponentes, kā pārtikas iegāde un mājokļa uzturēšana. Vienlaikus inflācija visvairāk skāra tieši minētās pirmās nepieciešamības preces un pakalpojumus. 2018. gadā, kad Latvijai raksturīgiem (neatkarīgi no to izcelsmes) svaigiem augļiem, dārzeņiem un ogām tika noteikta PVN samazinātā likme 5% apmērā, bija vērojamas negatīvas patēriņa cenu pārmaiņas visā grupā (svaigi un pārstrādāti), t.i. augļiem - 0,4% un dārzeņiem - 4,6%. Taču samazinātās PVN likmes efekts nebija ilgstošs, jo dārzeņiem jau 2019. gadā cenas palielinājās par 11,8%, bet augļiem 2020. gadā par 13,4%.

³² Dati pieejami tabulā [DSR030](#)

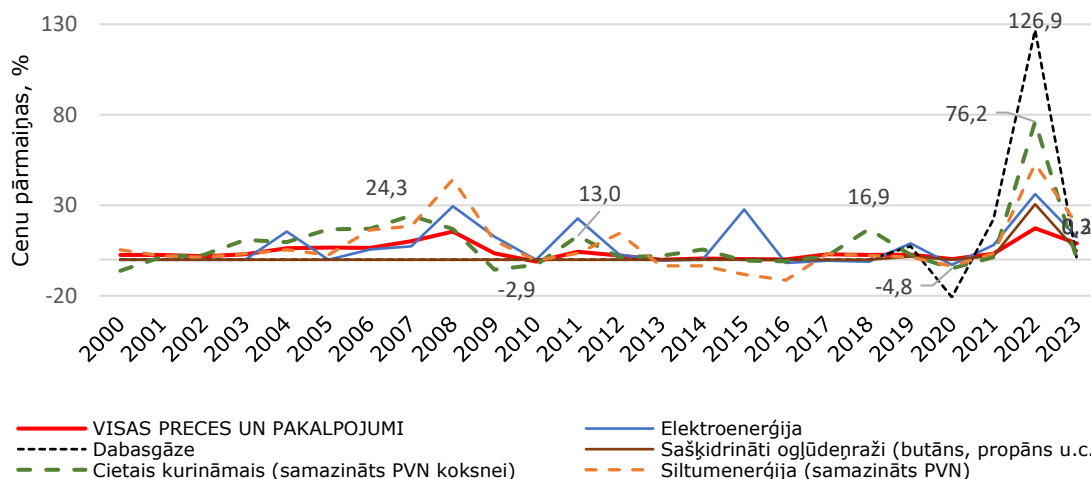
Patēriņa cenu pārmaiņu dinamika pret iepriekšējo gadu pārtikas produktiem

Avots: CSP dati³³

50. Galapatērētāju pirktspēju ietekmē mājsaimniecības kopējie ienākumi, jo vairāki mājsaimniecības locekļi izmanto, piemēram, vienu kopīgu mājokli, kas ļauj optimizēt izmaksas, kas nepieciešamas mājokļa uzturēšanai un izmaksas uz vienu mājsaimniecības locekli samazinās. Dabasgāzes cenu kāpums 2022. gadā pārsniedz 120%, kas Latvijas vēsturē ir nozīmīgs cenu šoks, tāpat nozīmīgs cenu kāpums (76,2%) bija koksnes cenām. Koksnei samazinātā PVN likme tika ieviesta 2007. gadā, taču šajā periodā izmaiņas patēriņa cenā nav vērojamas, taču straujš cenu kritums 2,9% apmērā bija 2009. gadā, kad Latvijas ekonomikā bija recesija.

Patēriņa cenu pārmaiņu dinamika pret iepriekšējo gadu mājokļu siltuma nodrošināšanai

Avots: CSP dati³⁴

5.3. Produktivitāte

51. Starp produktivitātes pieaugumu un nodarbināto atalgojuma pieaugumu pastāv pozitīva sakarība, t.i. produktivitātes pieaugums rezultējas nodarbināto atalgojuma

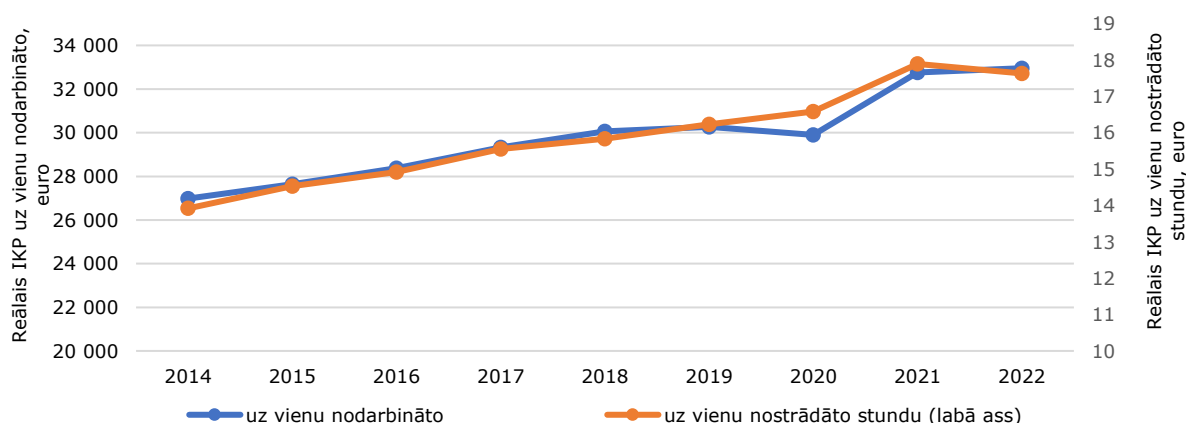
³³ Dati pieejami tabulā [PCI020](#)

³⁴ Dati pieejami tabulā [PCI020](#)

pieaugumā³⁵. Produktivitātei, kas plaši definēta kā ražošanas efektivitāte, ir galvenā loma valstu ekonomiskajā noturībā un sociālajā labklājībā³⁶. Lai paaugstinātu dzīves līmeni un labklājību visiem, ir nepieciešams palielināt produktivitātes pieaugumu³⁷.

- 52.** Valsts fiskālā un strukturālā politika var stiprināt produktivitātes pieaugumu, veicinot lielāku efektivitāti produktu, darba un finanšu tirgos, tādējādi nodrošinot līdzekļus un stimulus produktīviem uzņēmumiem, lai tie varētu attīstīties. Kvalitatīva izglītība, valsts pārvalde un tiesiskums ir svarīgi institucionālie priekšnoteikumi konkurētspējīgai uzņēmējdarbības videi, kas savukārt veicina tehnoloģisko progresu un palielina stimulu izgudrot un ieviest jauninājumus. Tāpēc valstu valdībām ir plašas iespējas noteikt pareizos pamatnosacījumus un stimulus produktīvu ieguldījumu un inovāciju lēmumiem, kas nosaka ilgtermiņa produktivitātes pieaugumu. Cikliska politika, tostarp monetārā politika, noteiktos apstākļos var veicināt produktivitātes pieaugumu, palielinot pieprasījumu un stimulējot ieguldījumus³⁸.
- 53.** Ja inflācija darbojas kā PVN ieņēmumu veicinošais faktors, taču vienlaikus rada negatīvas sekas uz mājsaimniecību pirktspēju un uzkrājumiem, tad PVN ieņēmumu palielinājums produktivitātes izaugsmes ietekmē balstās uz ilgtspējīgas un labvēlīgas tautsaimniecības attīstības modeli, kas vienlaikus veicina darbinieku atalgojuma pieaugumu un līdz ar to iedzīvotāju labklājības un pirktspējas kāpumu, palielinot galapatēriņu, tā dažādību un kvalitāti.
- 54.** Pirmspandēmijas periodā Latvijā reālā darbaspēka produktivitāte uzrādīja stabilu pieaugumu. Covid-19 un ar Krievijas karu pret Ukrainu saistītās sekas negatīvi ietekmēja tās dinamiku.

Reālā darbaspēka produktivitāte Latvijā

Avots: CSP dati³⁹

- 55.** Reālās darbaspēka produktivitātes izaugsmes ziņā Latvijas tautsaimniecībai bija novērojams labs sniegums salīdzinājumā ar pārējām ES dalībvalstīm. Periodā no 2010. līdz 2022. gadam reālā darba spēka produktivitāte uz vienu nostrādāto stundu Latvijā pieauga par 38,9 %, kas ir vairāk nekā Lietuvā (+36,9 %) un Igaunijā (+21,5 %), kā arī vairumā ES dalībvalstīs. Labāki rādītāji ir tikai Polijai, Rumānijai un Īrijai. Pēdējai tiek konstatēts iespaidīgs pieaugums 79,5 % apmērā.

³⁵ Pieejams: [Paolo Pasimen, 2018](#); [Johannes Van Biesebroeck, 2015](#); [Nigel Meager and Stefan Speckesser, 2011](#)

³⁶ Pieejams: [Key factors behind productivity trends in euro area countries \(europa.eu\)](#)

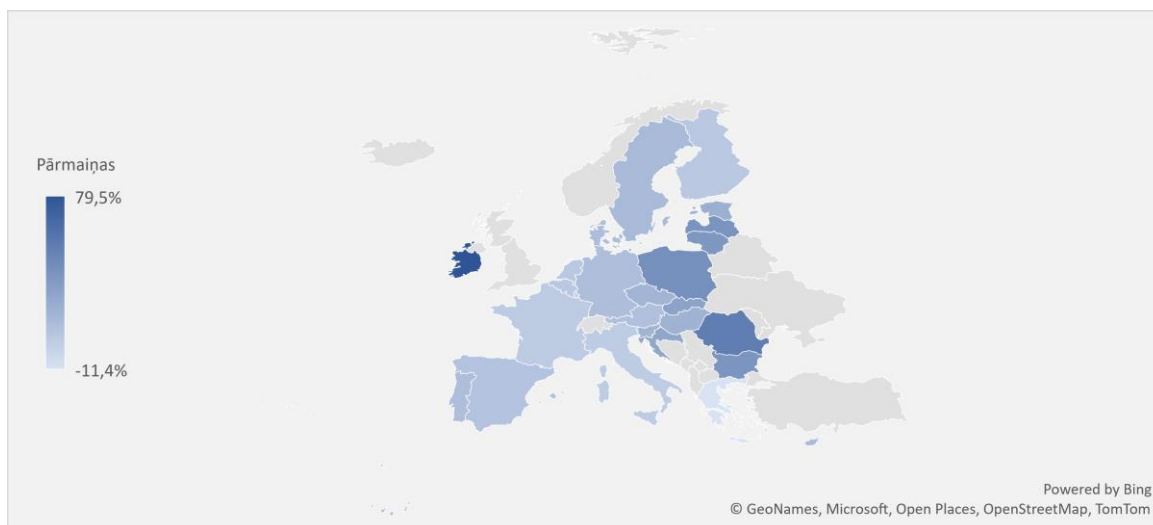
³⁷ Pieejams: [Home | OECD iLibrary \(oecd-ilibrary.org\)](#)

³⁸ Pieejams: [Key factors behind productivity trends in euro area countries \(europa.eu\)](#)

³⁹ Dati pieejami tabulā [IKL010](#)

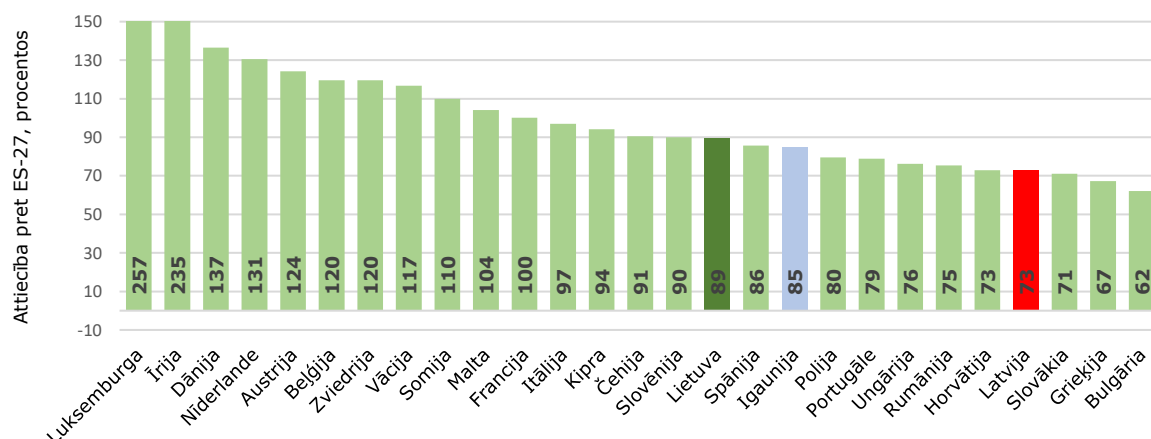
Reālā darbaspēka produktivitāte uz vienu nostrādāto stundu ES dalībvalstīs, 2022. gads pret 2010. gadu

Avots: Eurostat dati⁴⁰

56. Neskatoties uz salīdzinoši labiem produktivitātes izaugsmes tempiem, pēc valsts bagātību raksturojošā rādītāja – IKP uz vienu iedzīvotāju pēc pirktspējas paritātes⁴¹ – Latvija atpaliek no savām kaimiņvalstīm.

IKP uz vienu iedzīvotāju ES dalībvalstīs pēc pirktspējas paritātes attiecībā pret ES-27, 2022. gads

Avots: Eurostat dati⁴²

57. Rezumējot, var apgalvot, ka PVN ieņēmumu kāpināšana, nemainot nodokļa regulējumu, t.sk. PVN ieņēmumu pret IKP palielināšana, ir atkarīga no tā, cik ātri Latvijas iedzīvotāju ienākumu līmenis konverģē uz vidējo ES līmeni.

⁴⁰ Dati pieejami tabulā [prc_hicp_inw](#)

⁴¹ Pirktspējas paritātes ir telpiskie deflatori un valūtas konvertētāji, kas izlīdzina dažādu valstu cenu līmeņu atšķirības un tādējādi ļauj veikt IKP komponentu apjoma salīdzinājumus. Ja salīdzinājumiem tiek pielietots nominālais valūtas maiņas kurss, valstīm ar augstu cenu līmeni IKP tiek pārvērtēts, pretēji valstīm, kam cenu līmenis ir zems. Pirktspējas paritāšu izmantošana nodrošina to, ka visu valstu IKP novērtējumā ir vienāds cenu līmenis un tādējādi atspoguļo vienīgi atšķirības faktiskajā ekonomikā apjomā.

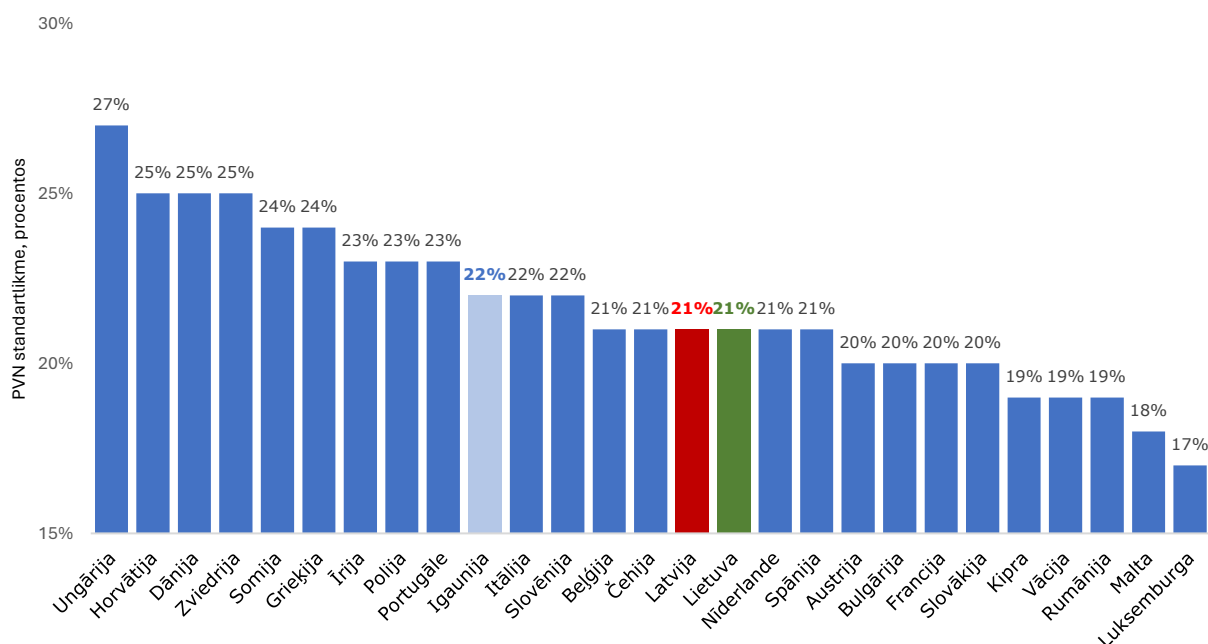
⁴² Dati pieejami tabulā [nama_10_pc](#)

6. PVN likmes un reģistrācijas sliekšnis

6.1. PVN standartlikme

- 58.** Latvijā PVN **standartlikme ir 21%**. Laika posmā no 2008. līdz 2011. gadam PVN standartlikme tika palielināta par četriem procentpunktiem – no 18% līdz 22%. Savukārt ar 2012. gada 1. jūliju tā tika noteikta 21% apmērā, kas ir spēkā līdz šim brīdim.
- 59.** ES līmenī PVN Direktīvas 97. pantā tiek noteikts ierobežojums, ka standartlikme nedrīkst būt mazāka par 15 %. Kopš PVN noteikumu ES vienotajam tirgum pirmo reizi piemēroja 1993. gadā⁴³, provizoriski tika saglabāta 15 % minimālā standartlikme. Minimālā standartlikme tika noteikta ar mērķi novērst pārmērīgas PVN likmju atšķirības dalībvalstīs. Tā novērš konkurences izkropļojumu risku, ko rada zemākas PVN likmes, kas ietekmētu pārrobežu tirdzniecību.
- 60.** Šobrīd Latvijā un Lietuvā PVN standartlikmes ir vienādas – 21 %, līdz 2023. gada 31. decembrim Igaunijā PVN standartlikme bija 20 %, kas 2024. gada 1. janvārī tika palielināta līdz 22 %, tādējādi plānojot palielināt PVN ieņēmumus par 235 milj. euro.

PVN standartlikmes ES dalībvalstīs uz 01.01.2024.

Avots: FM apkopojums

6.2. PVN samazinātās likmes

- 61.** Latvijā šobrīd spēkā ir divas samazinātās likmes – 5 % un 12 %. **Salīdzinot ar pārējām Baltijas valstīm, Latvijā samazinātās likmes tiek piemērotas plašam preču un pakalpojumu grozam.**

⁴³ Direktīva 92/77/EEK

PVN samazinātās likmes Baltijas valstīs 2024. gada 1. janvārī

PVN samazinātās likmes	Latvija	Lietuva	Igaunija
Medikamenti un medicīnas ierīces	12%	5% ¹	9%
Zīdaiņu specializētie pārtikas produkti	12%	-	-
Grāmatas iespaiddarba vai elektroniska izdevuma formā, tostarp grāmatas tiešsaistes režīmā vai lejupielādējot	5%	9% un 5%	9%
Prese, masu informācijas līdzekļi vai publikācijas	5%	5%	9% un 5%
Pasažieru un to bagāžas regulāro pārvadājumu pakalpojumiem iekšzemē	12%	9%	-
Izmitināšanas pakalpojumi tūristu mītnēs	12%	9%	9%
Siltumenerģijas piegādes iedzīvotājiem	12%	9% ²	-
Koksnes kurināmā piegādes iedzīvotājiem	12%	9%	-
Svaigi dārzeņi, ogas un augļi (Latvijā raksturīgi)	12% (01.01.2024. – 31.12.2024.)	-	-
Mākslas un kultūras ³ iestāžu apmeklējumi	-	9%	-

¹ *Lietuvā* valsts kompensējamiem receptu medikamentiem, nekompensējamām receptu zālēm un medicīnas iekārtām invalīdiem

² *Lietuvā* tai skaitā karstā ūdens piegādēm mājāsaimniecībām

³ *Latvijā* ir standartlikme, ja darījums nav atbrīvots saskaņā ar PVN likumu.

Avots: Latvijas, Lietuvas un Igaunijas Finanšu ministriju informācija

62. Saskaņā ar Eiropas Parlamenta (*turpmāk – EP*) ziņojumu⁴⁴ (A9-0355/2021) par Sestās PVN direktīvas ieviešanu attiecībā uz PVN samazinātajām likmēm ir sniegti šādi secinājumi:

- 62.1.** samazinātu likmju piemērošana sistemātiski neizraisa pastāvīgus cenu samazinājumus patērētājiem un samazinātās likmes efektivitāte ir atkarīga no vairākiem faktoriem, piemēram, no tā, cik lielā mērā uzņēmumi to nodod patērētājiem, no samazinājuma ilguma, lieluma un likmju sistēmas sarežģītības;
- 62.2.** lai gan esošās samazinātās un nulles PVN likmes dod lielāku proporcionālu labumu mājāsaimniecībām ar zemiem ienākumiem (mērot kā izdevumu daļu), tās parasti dod lielāku labumu mājāsaimniecībām ar augstiem ienākumiem absolūtā (naudas) izteiksmē;
- 62.3.** PVN samazinātās likmes bieži vien ir diezgan neefektīvs instruments sociālo vai vides mērķu sasniegšanai, jo tās:
  - 62.3.1.** rada ievērojamas izmaksas valsts budžetam;
  - 62.3.2.** palielina administratīvās izmaksas;
  - 62.3.3.** palielina sociālo un ekonomisko pārstāvju atbildības nodrošināšanas izmaksas;
  - 62.3.4.** var izraisīt ekonomiskos kropļojumus vai pat veicināt izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, kā arī grūtības sasniegt mērķa grupas.
- 62.4.** alternatīvi politikas instrumenti var būt efektīvāki, elastīgāki, saskatāmāki un rentablāki instrumenti šo sociālo un vides mērķu sasniegšanai.

63. Attiecībā uz PVN samazināto likmju ieviešanu vai pārvērtēšanu ir jāņem vērā PVN direktīvā norādītais, ka ar precēm un pakalpojumiem, kam var piemērot samazinātās likmes, būtu jātiecas sniegt labumu galapatērētājam un sasniegt vispārējas nozīmes mērķus. Proti, PVN samazinātās likmes ievieš galapatērētāju interesēs, lai padarītu pieejamākas preces vai pakalpojumus. Tomēr ne vienmēr PVN samazināto likmi var uzskatīt par atbilstošāko atbalstu, jo iespējams ir citi mērķtiecīgāki atbalsta pasākumi,

⁴⁴ Pieejams: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0355_EN.html

kas var būt efektīvāki. PVN likmes samazināšana ne vienmēr samazina konkrēto preču vai pakalpojumu cenu, līdz ar to sabiedrība nav saņēmusi gaidīto cenu samazinājumu un nav sasniegts valsts noteiktais mērķis un valsts budžets zaudē ieņēmumus.

64. Starptautiski pētījumi pierāda, ka **PVN likmju izmaiņas nesniedz būtisku atbalstu kādai nozarei**. Piemēram, *Sabiedriskā ēdināšana pandēmijas laikā? Kvaziekspperiments ar nodokļu samazināšanu un patērētāju tēriņiem Lietuvā*⁴⁵, tika secināts, ka PVN likmes samazināšanai restorāniem un ēdināšanas pakalpojumiem Lietuvā no 21% uz 9%, kas bija vērsta uz pandēmijas seku mazināšanu, nav statistiski nozīmīgas ietekmes uz patērētāju tēriņiem restorānos un ēdināšanas pakalpojumiem⁴⁶.

65. PVN samazināto likmju **12%** apmērā vērtējams:

65.1. Attiecībā uz medikamentiem, lai nodrošinātu Valdības rīcības plāna 14.4. pasākumu, tajā ir definēts darbības rezultāts - Valsts nodokļu politikas pamatnostādņu 2024.-2027.gadam izstrādes procesā izvērtēt iespēju pārskatīt PVN likmi recepšu zālēm, nosakot samazinātu PVN likmi; tādejādi ir diskutējams jautājums par šobrīd spēkā esošās PVN samazinātās PVN likmes 12% apmērā pārskatīšanu. Ja PVN likme tiktu samazināta līdz 5%, tad 2025. gadā veidojas negatīva fiskālā ietekme uz valsts budžetu 33 milj. euro apmērā.

65.2. Atbilstoši PVN likumā noteiktajam Latvijai raksturīgo svaigo augļu, ogu un dārzeņu piegādēm PVN samazinātā likme 12% apmērā ir spēkā līdz 2024.gada 31. decembrim. Gadījumā, ja PVN likme tiktu saglabāt 12% apmērā, tad 2025. gadā veidojas negatīva fiskālā ietekme uz valsts budžetu 17 milj. euro apmērā.

65.3. Sākotnēji Latvijai raksturīgo svaigo augļu, ogu un dārzeņu piegādēm PVN samazinātās likme bija noteikta 5% apmērā un tās ieviešanas mērķis bija samazināt ēnu ekonomiku, palielināt legālajā tirgū darbojošos komersantu konkurētspēju, mazināt augļu, ogu un dārzeņu cenas, tādejādi padarot tos pieejamākus iedzīvotājiem un vienlaikus palielinot vietējo augļu, ogu un dārzeņu patēriņu.

65.4. Saskaņā ar Ministru kabineta 2023.gada 28.novembra sēdes protokola Nr. 59, 64. § "Par priekšlikumiem 2024. gada budžeta projektu pavadošo likumprojektu izskatīšanai Saeimā otrajā lasījumā" 11.3. apakšpunktu Zemkopības ministrijai dots uzdevums līdz 2024. gada 1. septembrim iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā izvērtējumu par PVN samazinātās likmes 12% apmērā ietekmi uz svaigu augļu, ogu un dārzeņu piegāžu cenām galapatērētājiem, tai skaitā salīdzināt cenu svaigu augļu, ogu un dārzeņu piegādēm galapatērētājiem reģionālajā līmenī.

65.5. Veicot izvērtējumu, būtu lietderīgi salīdzināt informāciju par 1 kilograma svaigu augļu, ogu un dārzeņu cenām populārākajās preču grupās mazumtirdzniecībā, salīdzinot cenas Baltijas valstīs un ņemot vērā pamatā noteiktās cenas, nevis cenas ar atlaidi, kas ir tikai konkrētajās dienās. Papildu var izvēlēties salīdzināmus laika periodus, kas saturētu datus gan pirms, gan pēc PVN likmes izmaiņām, kā arī izvēlēties identiskus vai savstarpēji salīdzināmus produktus, kuri pieejami visās izvēlētajās tirdzniecības vietās.

65.6. Zemkopības ministrija ir izteikusi priekšlikumu ieviest PVN samazināto likmi piena, gaļas, olas, maizes, zivju piegādēm. Ja pienam, neapstrādātai gaļai un gaļas subproduktiem, olām, maizei, svaigām zivīm

⁴⁵ International Monetary Fund. Dining and Wining During the Pandemic? A Quasi-Experiment on Tax Cuts and Consumer Spending in Lithuania (<https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2023/09/08/Dining-and-Wining-During-the-Pandemic-A-Quasi-Experiment-on-Tax-Cuts-and-Consumer-Spending-538959>)

⁴⁶ Tiek lēsts, ka PVN likmes samazināšana no 21% uz 9% restorāniem un ēdināšanas pakalpojumiem samazinās PVN iekasēšanu par aptuveni 133 miljoniem eiro (jeb 0,2 procentiem no IKP) 2022. gadā.

tiktu piemērota PVN samazinātā likme 12% apmērā, tad 2025. gadā veidotos negatīva fiskālā ietekme uz valsts budžetu 45 milj. *euro* apmērā.

65.7. Saeima šā gada 18. janvāra sēdē nolēmusi nodot 10 186 Latvijas pilsoņu kolektīvo iesniegumu "Par samazinātā PVN 12 % apmērā ieviešanu sabiedriskajai ēdināšanai" Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijai un Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijai turpmākai izvērtēšanai. Ja minētā iniciatīva tiktu atbalstīta, tad 2025. gadā veidotos negatīva fiskālā ietekme uz valsts budžetu 41 milj. *euro* apmērā.

65.8. Ministru kabinets 2023.gada 5.decembra sēdē ir pieņēmis Informatīvo ziņojumu "Aktualizētais Latvijas Nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021. - 2030. gadam projekts un tā kopsaviilkuma iesniegšana Eiropas Komisijā izvērtēšanai", kura 2.pielikumā ir minētie darījumi, attiecībā uz kuriem būtu jāvērtē iespēja ieviest PVN samazināto likmi. Tie ir:

65.8.1. saules enerģijas tehnoloģijām atbilstoši PVN Direktīvas III pielikuma 10.c punktam (saules enerģijas paneļu piegādei un uzstādīšanai);

65.8.2. ēku energoefektivitātes pasākumiem atbilstoši PVN Direktīvas III pielikuma 10.a punktam (noteiktiem mājokļu nodrošināšanas, būvniecības, atjaunošanas un pārbūves darījumiem);

65.8.3. ēku energoefektivitātes pasākumiem atbilstoši PVN Direktīvas III pielikuma 10.punktam (ēku, kuras izmanto darbībām sabiedrības interesēs, būvniecības un renovācijas darījumiem).

66. *Nodokļu politikas pilnveidošanas koordinēšanas grupas* sanāksmēs tika izteikti viedokļi un priekšlikumi, kas pamatā atbalstīja esošā PVN samazināto likmju tvēruma saglabāšanu un nepaplašināšanu. Vienlaikus jānorāda, ka atbilstoši Valsts kontroles norādītajam, ieviešot jaunus atvieglojumus, tai skaitā PVN samazināto likmju objektus, jādefinē to mērķis un sasnieguma rādītāji.

67. Tāpat PVN samazinātās likmes tiek piemērotas visu augstāk minēto preču importam un šo preču iegādēm ES teritorijā.

68. Atbilstoši PVN Direktīvas pamatprincipam precēm un pakalpojumiem, kam piemēro samazinātās PVN likmes, būtu jāsniedz labums galapatērētājam, proti, padarot lētākas un līdz ar to pieejamākas preces vai pakalpojumus, un ar tām jāisteno vispārējas nozīmes mērķis, tas ir, jādarbojas sabiedrības interesēs.

69. PVN Direktīvā noteikts, ka samazinātās likmes nevar būt mazākas par 5 %, un tās piemēro tikai to preču piegādei un to pakalpojumu sniegšanai, kas uzskaitīti PVN Direktīvas III pielikumā (skat. 2. pielikumu). Tomēr jāņem vērā PVN Direktīvā noteiktais, ka dalībvalstis nedrīkst piemērot samazināto likmi visam III pielikumā minētajam sarakstam. PVN Direktīvā dalībvalstīm tiek atļauts piemērot samazinātās likmes to preču piegādei vai to pakalpojumu sniegšanai, kas minēti ne vairāk kā 24 punktos.

70. Neskatoties uz to, ka PVN Direktīvas 98. panta 1. daļa atļauj dalībvalstīm piemērot ne vairāk kā divas samazinātās likmes, tā 2. daļa paredz iespēju dalībvalstij noteikt un piemērot papildus arī PVN īpaši samazināto likmi, kas ir zemāka par 5 %, kā arī atbrīvojumu, saglabājot tiesības atskaitīt priekšnodokli. Īpaši samazināto likmju noteikšana ir ierobežota, to var piemērot PVN Direktīvas III pielikuma 1.-6. un 10.c punktiem (skat. 2. pielikumu).

71. Pārsvārā ES dalībvalstīs, tostarp arī Latvijā, piemēro divas PVN samazinātas likmes. Īpaši samazinātas likmes vēsturiski tiek piemērotas Īrijā, Spānijā, Francijā, Itālijā un Luksemburgā. Lai gan pašlaik direktīvā ir atļauts visām ES dalībvalstīm ieviest arī īpaši samazinātās likmes, šādu iespēju pagaidām neviena valsts nav izmantojusi un esošās īpaši samazinātās likmes ir vēsturiski izmantotās likmes, kuras izņēmuma kārtā bija atļautas atstāt (ja šādas likmes bija ieviestas jau 1991.gada 1.janvārī.).

PVN samazinātās likmes ES dalībvalstīs 2024. gadā

Valsts	Ir tikai 1 samazinātā likme	Ir 2 samazinātās likmes	Ir īpaši samazinātā likme	Ir starplikme*
Austrija		✓		✓
Beļģija		✓		✓
Bulgārija	✓			
Čehija		✓		
Dānija				
Francija		✓	✓	
Grieķija		✓		
Horvātija		✓		
Igaunija	✓			
Itālija		✓	✓	
Īrija		✓	✓	✓
Kipra		✓		
Latvija		✓		
Lietuva		✓		
Luksemburga	✓		✓	✓
Malta		✓		
Nīderlande	✓			
Polija		✓		
Portugāle		✓		✓
Rumānija		✓		
Slovākija	✓			
Slovēnija		✓		
Somija		✓		
Spānija	✓		✓	
Ungārija		✓		
Vācija	✓			
Zviedrija		✓		

* Dalībvalstis, kuras saskaņā ar ES tiesību aktiem 2021. gada 1. janvārī tādu preču piegādei vai tādu pakalpojumu sniegšanai, kas nav uzskaitīti III pielikumā, piemēroja samazinātās likmes, kas nav zemākas par 12 %, var saskaņā ar 98. panta 1. punkta pirmo daļu turpināt piemērot minētās samazinātās likmes, neskarot 105.a panta 4. punktu.

Avots: FM apkopojums

72. PVN Direktīvā noteikta iespēja dalībvalstīm noteikt un piemērot PVN samazināto likmi pārtikai cilvēku patēriņam, ko plaši izmanto ES dalībvalstīs. Izņemot Dāniju, kurā nav noteiktas PVN samazinātās likmes nevienai preču vai pakalpojuma piegādei, PVN samazinātās likmes vismaz kādai pārtikas produktu grupai nav noteiktas arī Igaunijā un Lietuvā. Astoņās no 27 dalībvalstīm ir noteiktas PVN samazinātās likmes arī bezalkoholiskajiem dzērieniem un tikai 5 dalībvalstīs – pārtikai, kas ir paredzēta dzīvnieku patēriņam.

PVN samazinātās likmes pārtikai ES dalībvalstīs 2024. gadā

Valsts	Cilvēku patēriņam	t.sk. bezalkoholiskajiem dzērieniem	Dzīvnieku patēriņam
Beļģija	✓	✓	
Bulgārija	✓		
Čehija	✓		
Dānija			
Vācija	✓		✓
Igaunija			
Īrija	✓		
Grieķija	✓		
Spānija	✓		
Francija	✓		
Horvātija	✓		
Itālija	✓		
Kipra	✓		✓
Latvija	✓		
Lietuva			
Luksemburga	✓	✓	
Ungārija	✓		
Malta	✓		
Nīderlande	✓	✓	
Austrija	✓	✓	
Polija	✓		✓

Portugāle	✓		
Rumānija	✓	✓	
Slovēnija	✓	✓	✓
Slovākija	✓		
Somija	✓	✓	
Zviedrija	✓	✓	✓

Avots: FM apkopojums

73. Analizējot PVN samazināto likmju tvērumu pārtikai ES dalībvalstīs, var secināt, ka visšaurākais PVN samazinātās likmes tvērums ir Bulgārijā, kur tās tiek piemērotas tikai bērnu pārtikas piegādēm (9%). Tai seko Latvija, kur papildus bērnu pārtikas piegādēm (12%) PVN samazinātā likme tiek piemērota svaigiem dārzeņiem, augļiem un ogām (12%). Ungārijā ir nedaudz atšķirīgs ar PVN samazināto likmju pielikamo pārtikas produktu tvērums: tas arī iekļauj bērnu pārtiku un klāt nāk gaļa (5%/18%), zivis (5%) un piena produkti (5%/18%). Pārējās ES dalībvalstīs PVN samazinātās likmes tiek piemērotas visām vai gandrīz visām pārtikas produktu grupām ar dažādiem izņēmumiem. PVN samazinātās likmes pārtikas produktiem variē no 0% Īrijai līdz 14% Somijai, pārējās valstīs tās ir ļoti dažādas.

74.PVN Direktīvas III pielikuma 3. un 4. punkts paredz iespēju dalībvalstīm noteikt un piemērot PVN samazināto likmi farmācijas līdzekļiem, kurus izmanto medicīniskiem un veterināriem nolūkiem, tostarp kontracepcijas un higiēnas līdzekļiem, kā arī medicīnas ierīcēm, kas parasti paredzēti izmantošanai veselības aprūpē vai izmantošanai invalīdiem, kā arī, kas ir būtiskas invaliditātes kompensēšanai. Minētos atbrīvojumus izmanto gandrīz visas ES dalībvalstis.

PVN samazinātās likmes medikamentiem un medicīnas ierīcēm ES dalībvalstīs 2024. gadā

Valsts	Cilvēkiem paredzēti medikamenti*	Veterinārie medikamenti	Absorbējoši higiēnas produkti*	Medicīnas ierīces
Austrija				
Beļģija	6%	**	6%	6%
Bulgārija		**	9%	
Čehija	12%	12%		12%
Dānija				
Francija	10% 2,1% (kompensējamiem med.)	**	5,5%	5,5%
Griekija	6%/13% ***	**		6%/13% ***
Horvātija	5%	**	13%	5%
Igaunija	9%			9%
Itālija	10%	10%	5%	4%/5% ***
Īrija	0%		0%	0%/13%***
Kipra	5%	5%		5%
Latvija	12%			12%
Lietuva	5%	**		5%
Luksemburga	3%	3%	3%	3%
Malta	0%/5%***	**		5%
Nīderlande	9%	9%		9%
Polija	8%	**	5%	8%
Portugāle	6%			6%
Rumānija	9%	9%		0%
Slovākija	10%	**		10%
Slovēnija	9,5%	**		9,5%
Somija	10%	**		
Spānija	10%	**	4%	10%
Ungārija	5%			5%
Vācija			7%	7%
Zviedrija	Atbrīvojums recepšu med.			6%

* medikamentu/preču grozs ir atšķirīgs katrai valstij

** atsevišķi nav specificēts

*** katru likmi piemēro konkrētam preču grozam

Avots: FM apkopojums, balstoties uz Eiropas Komisijas datiem "[Taxes in Europe](#)" database

- 75.**Medikamentu grozs, kuram piemēro PVN samazināto likmi pa dalībvalstīm atšķiras. Tikai 6 dalībvalstis no 27 EK datu bāzē ("Taxes in Europe" database) norāda, ka PVN samazinātā likme tiek piemērota arī veterinārajiem medikamentiem, 9 dalībvalstis norāda, ka veterinārie medikamenti nav iekļauti samazinātās likmes grozā, bet pārējās 12 dalībvalstis nesniedz informāciju attiecībā uz veterināro medikamentu iekļaušanu preču grozā, kuram būtu piemērojama samazināta likme. Tikai 10 dalībvalstis norāda, ka samazinātā likme tiek piemērota absorbējošiem higiēnas produktiem, pie tam katrā dalībvalstī preču grozs ir atšķirīgs, jo dažas dalībvalstis atbalsta tikai zīdaiņu higiēnas produktus.
- 76.**PVN Direktīvas III pielikuma 5., 6. un 12a. punkts paredz iespēju dalībvalstīm noteikt un piemērot PVN samazināto likmi tādiem sabiedrību atbalstošiem pakalpojumiem un precēm, kā pasažieru pārvadājumiem, sabiedriskajai ēdināšanai, grāmatām un preses izdevumiem. Minētie atvieglojumi ES dalībvalstīs tiek plaši izmantoti.

PVN samazinātās likmes dažādām precēm un pakalpojumiem ES dalībvalstīs 2024. gadā

Valsts	Grāmatas	Periodiskie izdevumi*	Sabiedriskā ēdināšana	Viesu izmitināšana	Pasažieru pārvadājumi*
Austrija	10%	10%	10%	10%	10%/13%
Beļģija	6%	6%	12%	6%	atbrīvojums/6%
Bulgārija	9%	9%	9%	9%	
Čehija	atbrīvojums	12%	12%	12%	12%
Dānija					atbrīvojums
Francija	5,5%	2,1%	10%	10%	10%
Grieķija	6%	6%	13%	13%	13%
Horvātija	5%	5%/13%	13%	13%	atbrīvojums
Igaunija	9%	5%		9%	atbrīvojums
Itālija	4%	4%	10%	10%	5%/10%
Īrija	0%/9%	0%/9%	13%	13,5%	atbrīvojums
Kipra	5%	5%	9%	9%	5%/9%
Latvija	5%	5%		12%	12%
Lietuva	9%	5%		9%	9%
Luksemburga	3%	3%	3%	3%	3%
Malta	5%	5%		7%	atbrīvojums
Nīderlande	9%	9%	9%	9%	9%
Polija	5%	5%/8%	8%	8%	8%
Portugāle	6%	6%	13%	6%	6%
Rumānija	5%	5%	9%	9%	atbrīvojums
Slovākija	10%		10%	10%	
Slovēnija	5%	5%	9,5%	9,5%	9,5
Somija	10%	10%	14%	10%	10%
Spānija	4%	4%	10%	10%	10%
Ungārija	5%	atbrīvojums/5%		5%	
Vācija	7%	7%		7%	
Zviedrija	6%	6%	12%	12%	6%

* ietver atšķirīgu preču un pakalpojumu grozu

Avots: FM apkopojums, balstoties uz Eiropas Komisijas datiem "Taxes in Europe" database

PVN samazināto likmi grāmatām piemēro visās ES dalībvalstīs, izņemot Dāniju, kurā samazinātās likmes pēc būtības netiek atbalstītas. Īrija ir vienīgā, kura piemēro divas dažādas likmes grāmatām nodalot 0% likmi iespiestajām grāmatām un 9% elektroniskajai tirāžai.

- 77.**Periodisko izdevumu likmju atšķirības vairumā gadījumu skaidrojamas ar periodisko izdevumu tirāžas biežumu, t.i. vai izdevums iznāk katru dienu, katru nedēļu vai retāk. Horvātijā PVN likme 5% tiek piemērota periodikai, kas iznāk katru dienu, bet pārējiem piemēro 13%. Ungārijā no PVN ir atbrīvoti dienas izdevumi, kas iznāk vismaz 4 reizes nedēļā, bet pārējiem tiek piemērota 5% likme. Polija diferencē PVN likmes atkarībā no tā, vai periodiskais izdevums ir vietēja vai reģionāla rakstura (5%) un atsevišķi pārējā periodika (8%). Īrijā tiek diferencēta PVN likme atkarībā no tā, vai izdevums klasificējams kā periodika (0%) vai laikraksts (9%).

78. Sabiedriskajai ēdināšanai samazinātu likmi nepiemēro 7 ES dalībvalstis, tostarp Baltijas valstis, pārējās 20 dalībvalstis to piemēro gandrīz identiskam pakalpojumu kopumam, t.i., iekļaujot uz vietas pagatavota ēdiena iegādi, t.sk. bezalkoholiskos dzērienus.

79. Pasažieru pārvadājumiem tikai 4 dalībvalstis nepiemēro nekādus PVN atvieglojumus, t.i., Bulgārija, Slovākija, Ungārija un Vācija. Austrija ir noteikusi atšķirīgas likmes pasažieru pārvadājumiem pa sauszemi (10%) un gaisu (13%). Beļģija atbrīvo no PVN ūdens transporta pasažieru pārvadājumus, bet pārējiem piemēro 6% likmi. Kipra PVN likmi 5% piemēro tikai pilsētas un lauku autobusiem, pārējiem pasažieru pārvadājumiem PVN likme ir 9%. Itālija ir noteikusi PVN likmi 5% ūdens transporta pasažieru pārvadājumiem, bet pārējiem piemēro PVN likmi 10%.

80. Liela daļa ES valstis piemēro samazinātu likmi ar mājokli saistītām precēm un pakalpojumiem, piemēram, mājokļa remontdarbiem, siltumapgādei, dažāda veida kurināmajam, saules enerģijas paneļiem un to uzstādīšanai, kā arī atkritumu savākšanai.

PVN samazinātās likmes ar izmitināšanos saistītām precēm un pakalpojumiem ES dalībvalstīs 2024. gadā

Valsts	Mājokļa remontdarbi	Siltumapgāde	Kurināmais*	Saules enerģijas paneļu piegādes	Atkritumu savākšana	Ūdens piegādes
Austrija				0%	10%	10%
Beļģija	6% / 12%	6%	6% / 12%	6%		6%
Bulgārija						
Čehija	12%					12%
Dānija						
Francija	5,5% / 10%	5,5%	5,5%		5,5% / 10%	10%
Grieķija			6%			13%
Horvātija		5%	5%	0%	13%	13%
Igaunija						
Itālija	10%	10%	5% / 10%		10%	10%
Īrija	13,5%		13,5%	0%	13,5%	
Kipra	5%		5%		5%	5%
Latvija		12%	12%			
Lietuva		9%	9%			9%
Luksemburga	3%	8%	8% / 14%	3%	3%	3%
Malta						0%
Nīderlande	9%			0%		9%
Polija	8%				8%	8%
Portugāle	6%		6%		6%	6%/13%
Rumānija	9%		5%	9%		9%
Slovākija	5%					
Slovēnija	9,5%				9,5%	9,5%
Somija						
Spānija	10%				10%	
Ungārija	5%					
Vācija			7%	0%		7%
Zviedrija						12%

* ietver atšķirīgu preču un pakalpojumu grozu

Avots: FM apkopojums, balstoties uz Eiropas Komisijas datiem "[Taxes in Europe](#)" database

81. Attiecībā uz mājokļu remontdarbiem PVN samazinātā likme tiek piemērota sociālās politikas ietvaros, t.i. to piemēro galvenokārt privātu dzīvokļu, privātmāju un sabiedrisku ēku renovācijas, rekonstrukcijas un pārbūves pakalpojumu nodrošināšanā.

82. Siltumapgādei piemēroto samazināto likmi lielākoties dalībvalstis piemēro centralizētajai siltumapgādei ar atsevišķi specificētiem nosacījumiem.

83. Samazinātā likme kurināmajam tiek piemērota atšķirīgam grozam katrā dalībvalstī. Malkai samazinātu likmi piemēro Beļģija, Horvātija, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Portugāle, Rumānija, bet dabasgāzei – Beļģija, Vācija, Grieķija, Francija, Horvātija,

Itālija, Luksemburga, Portugāle. Samazinātā likme atsevišķās dalībvalstīs tiek piemērota arī tādiem kurināmajiem, kā kūdra, akmeņogles, minerāleļļa un metāna gāze.

84. Atsevišķās ES dalībvalstīs tika ieviesti pasākumi COVID-19 seku mazināšanai:

84.1. Polija terminēti no 2022.gada ieviesa PVN 0% likmi pārtikas produktiem, pēc tam pagarinot šo regulējumu līdz 2024.gada 31.martam. No 2024.gada 1.aprīļa Polijā pārtikas produktiem PVN likme 5% apmērā kā tas bija līdz 2022.gadam. Šādas rīcības iemesls bija pamatots ar inflācijas rādītāju samazināšanos.

84.2. Vācijā (COVID -19 pandēmija laikā) no 2020.gada 1.jūlija līdz 2021.gada 30.jūnijam tika piemērota PVN samazinātā likme 7% apmērā (PVN standartlikmes 19% vietā) pārtikas piegādēm restorānos. Samazinātās likmes piemērošana tika pagarināta līdz 2023.gada 31.decembrim.

84.3. COVID -19 pandēmijas laikā arī Lietuva ieviesa PVN samazināto likmi 9% apmērā ēdināšanas pakalpojumiem. Ar 2024.gada 1.janvāri ēdināšanas pakalpojumiem Lietuvā spēkā ir PVN standartlikme 21% apmērā.

6.3. Reģistrācijas sliekšnis PVN maksātāju reģistrā

85. Lai vienkāršotu administratīvās procedūras lielākam mazo uzņēmumu skaitam, Latvijā no 2024. gada 1. janvāra sliekšnis reģistrācijai VID PVN maksātāju reģistrā ir noteikts 50 000 euro apmērā, kas tika palielināts par 10 000 euro salīdzinājumā ar iepriekš spēkā esošo PVN reģistrācijas sliekšni un ir viena no lielākajām robežvērtībām ES. Latvijas PVN reģistrācijas sliekšnis ir atkāpe no PVN Direktīvas, kuras 287. pantā Latvijai noteiktais PVN reģistrācijas sliekšņa līmenis ir 17 200 euro. Tādu valstu, kurām ir atkāpes no PVN Direktīvas attiecībā uz sliekšņa noteikšanu, ir daudz.

PVN reģistrācijas sliekšnis un tā piemērošanas rezultātā valsts budžetā negūtie ieņēmumi

Būtība	2023	2024
Tiesības neregistrēties PVN maksātāju reģistrā līdz 12 mēnešu apgrozījumam, <i>euro</i>	40 000	50 000
Atvieglojuma piemērošanas rezultātā valsts budžetā neiekasētā PVN summa, milj. <i>euro</i>	-18,4	-23,0

Avots: FM aprēķini, izmantojot VID datus par PVN deklarācijām un uzņēmumu gada pārskatiem uz 2024. gada 26. martu un likumprojekta "Grozījumi Pievienotās vērtības nodokļa likumā" anotāciju⁴⁷

86. Tādam nodokļu maksātājam, kurš izmanto tiesības neregistrēties VID PVN maksātāju reģistrā un vienlaikus ir lauksaimnieks, kas paša ražotu neapstrādātu lauksaimniecības produkciju nodod lauksaimniecības produkcijas pārstrādātājam, ir tiesības saņemt no tā kompensāciju 14% apmērā no piegādātās produkcijas vērtības.

Valsts budžetā negūtie PVN ieņēmumi, izmaksājot kompensāciju PVN reģistrā neregistrētam lauksaimniekam

Būtība	2018	2019	2020	2021	2022
Atvieglojuma piemērošanas rezultātā valsts budžetā neiekasētā PVN summa, milj. <i>euro</i>	-8,0	-8,6	-8,8	-9,2	-12,4

Avots: FM aprēķini, izmantojot VID datus no nodokļu maksātāju iesniegtajām PVN deklarācijām uz 2024. gada 12. februāri

87. Nodokļu maksātājam ir pienākums reģistrēties VID PVN maksātāju reģistrā, uzsākot savu saimniecisko darbību, vienlaikus likums paredz tiesības neregistrēties tajā līdz noteiktā sliekšņa sasniegšanai.

88. Ja neregistrēts PVN maksātājs veicis ar PVN apliekamu preču piegādi vai pakalpojumu sniegšanu tikai iekšzemē un ja to kopējā vērtība (jeb apgrozījums) iepriekšējo 12

⁴⁷Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS14/SaeimaLIVS14.nsf/webSasaiste?OpenView&restricttocategory=404/Lp14>

mēnešu laikā sasniedz vai pārsniedz PVN sliekšni, tad nodokļa maksātājam ir jāreģistrējas par PVN maksātāju.

- 89.** PVN reģistrācijas sliekšnis ES dalībvalstīs ir ļoti dažāds. 2024. gadā tas ir robežās no nulles euro (jebkurai personai, uzsākot saimniecisko darbību, ir jāreģistrējas PVN maksātāju reģistrā) Grieķijā, Portugālē un Spānijā līdz pat 89 628,81euro (445 500 lejām) Rumānijā. Tikai trijās ES dalībvalstīs (Francijā, Īrijā un Maltā) joprojām pastāv diferencēts reģistrācijas sliekšnis atkarībā no darījumu veida.

PVN reģistrācijas sliekšņi rezidentiem, ES dalībvalstīs, 2024. gads

Valsts	PVN reģistrācijas sliekšņi, euro
Rumānija	89 629*
Francija	85 800 ¹ 34 400 ²
Itālija	85 000
Čehija	81 014*
Īrija	80 000 ¹ 40 000 ²
Bulgārija	51 130*
Latvija	50 000
Slovēnija	50 000
Slovākija	49 750
Polija	45 758*
Lietuva	45 000
Horvātija	40 000
Igaunija	40 000
Austrija	35 000
Luksemburga	35 000
Malta	35 000 ¹ 30 000 ²
Ungārija	31 405*
Beļģija	25 000
Vācija	22 000
Kipra	15 600
Somija	15 000
Nīderlande	20 000
Zviedrija	7 172*
Dānija	6 707*
Grieķija	0
Portugāle	0
Spānija	0

¹ Ja saimnieciskā darbība ir galvenokārt preču piegāde,

² Ja saimnieciskā darbība ir galvenokārt tādu pakalpojumu sniegšana, kuriem ir zema pievienotā vērtība (augsti sākotnējie ieguldījumi).

* PVN reģistrācijas sliekšnis, kas noteikts nacionālajā valūtā, tika konverģēts uz euro.

Avots: FM apkopojums, izmantojot Latvijas Bankas valūtas kursus uz 02.01.2024.

- 90.** PVN reģistrācijas sliekšni, kuru drīkst piemērot tikai Latvijā reģistrēti nodokļa maksātāji, sākot ar 2025.gada 1.janvāri varēs piemērot arī citu dalībvalstu nodokļu maksātāji atbilstoši Padomes Direktīvas (ES) 2020/285 (2020. gada 18. februāris), ar ko Direktīvu 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu groza attiecībā uz īpašo režīmu mazajiem uzņēmumiem. Minētās direktīvas prasības šobrīd tiek iestrādātas PVN likumā.

- 91.** Direktīvas ieviešanas rezultātā ar 2025.gada 1.janvāri tiks mainīta arī kārtība, kādā veidā noteiks nodokļa maksātāja apgrozījumu, proti, līdzšinējo "iepriekšējo 12 mēnešu laika periods" tiks aizstāts ar "kalendāra gadu". Vienlaikus ar šiem grozījumiem likumā tiks noteikts pārejas periods jeb neregistrēšanās "koridors" 10% apmērā no valstī noteiktā reģistrācijas sliekšņa, kas ir 5000 euro līdz kalendāra gada beigām. Ja reģistrācijas sliekšnis kārtējā kalendārā gadā tiks sasniegts vai pārsniegts, nākamajā kalendārā gadā par veiktajiem darījumiem būs jāaprēķina un jāmaksā PVN.

7. Secinājumi un priekšlikumi diskusijām

- 92.** Šī novērtējuma ietvaros apkopotie dati norāda, ka **PVN sistēma Latvijā darbojas kopumā labi un PVN ir viens no būtiskākajiem valsts ieņēmumu avotiem šobrīd ar potenciālu pieaugt.** Būtiski arī, ka esošā PVN likmju struktūra (samazinātās likmes un to mērķētība) kopumā ļauj nodrošināt, ka arī PVN izdevumu īpatsvars mājsaimniecībās ar zemākajiem ienākumiem salīdzinājumā ar citām ES dalībvalstīm ir samērīgs (skat. sadaļu 5.1. Rīcība esošie ienākumi).
- 93.** Salīdzinot ar pārējām Baltijas valstīm, Latvijā samazinātās likmes jau šobrīd tiek piemērotas plašam preču un pakalpojumu grozam.
- 94.** Lai uzlabotu nodokļu sistēmas ilgtspēju, iespēja ir pakāpeniski virzīties prom no uzsvara uz darbaspēka nodokļiem un pāriet uz patēriņa nodokļiem (t.sk. PVN un AN). Šis īpaši attiecas uz sabiedrībām, kuras strauji noveco (arī Latvija) – jo vairāk iedzīvotāju iziet no darba tirgus, sasniedzot pensijas vecumu, jo skaidrāk iezīmēsies nepieciešamība lielāku īpatsvaru no nodokļiem iekasēt patēriņa brīdī, tādējādi turpinot nodrošināt ieņēmumus publisko pakalpojumu sniegšanai.
- 95.** Latvijā 2022. gadā PVN ieņēmumi veidoja 30,7% no kopējiem nodokļu ieņēmumiem, kas jau šobrīd nozīmē salīdzinoši augstu īpatsvaru salīdzinājumā ar citām valstīm. Tomēr **OECD vērtējumā⁴⁸, Latvijai būtu jāturpina pārnest nodokļu slogu no darbaspēka nodokļiem uz citiem nodokļiem, vienlaikus palielinot iedzīvotāju ienākumu nodokļa progresivitāti.**
- 96.** No nodokļu politikas viedokļa vienkāršākā un aptverošākā PVN sistēma šobrīd ir Dānijā (viena likme, nav noteiktas PVN samazinātas likmes nevienai preču vai pakalpojuma piegādei, zems PVN maksātāja reģistrācijas sliekšnis). Vērtējot turpmākos lēmumus attiecībā uz PVN politiku šis ir viens no apsveramiem tālākās attīstības scenārijiem. Tas nozīmētu pieturēties pie redzējuma, ka PVN pēc būtības ir valsts budžeta ieņēmumu daļas stūrakmenis arī nākotnē un izņēmumu veidošana (dažādas samazinātās likmes) nav atbalstāms rīcības virziens.
- 97.** PVN reģistrācijas sliekšnis ir būtisks sistēmas elements, kas ietekmē īpaši mazo uzņēmējdarbību, tāpēc nepieciešams vērtēt kritērijus tā potenciālai korekcijai vidējā termiņā.
- 98.** Ņemot vērā, ka PVN likuma regulējums, kas nosaka PVN samazinātās likmes 12% apmērā piemērošanu svaigo augļu, ogu un dārzeņu piegādēm, ir spēkā līdz 2024. gada 31. decembrim, tad, atsaucoties uz Zemkopības ministrijas priekšlikumu, nepieciešams izvērtēt, vai PVN samazinātā likme 12% apmērā būtu saglabājama.
- Gadījumā, ja PVN likme tiktu saglabāta 12% apmērā, tad **2025.gadā veidojas negatīva fiskālā ietekme uz valsts budžetu 17 milj. euro apmērā.**

⁴⁸ OECD (2024), *OECD Economic Surveys: Latvia 2024*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/dfeae75b-en>

Pielikumi

1. Pielikums

PVN Direktīvā IX sadaļas 2. un 3. nodaļā noteiktie PVN atbrīvojumi

[Padomes direktīvas 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu](#) (ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2024.) 132. pants nosaka atbrīvojumus konkrētām darbībām sabiedrības interesēs:

- a) pakalpojumus, ko sniedz valsts pasta dienesti, izņemot pasažieru pārvadājumus un telekomunikāciju pakalpojumus, kā arī ar tiem saistītu preču piegādi;
- b) slimnīcas un medicīnisko aprūpi, kā arī ar tām cieši saistītas darbības, ko veic publisko tiesību subjekti vai, sociālos apstākļos, kuras līdzinās apstākļiem, ko piemēro publisko tiesību subjektiem, slimnīcas, medicīniskās aprūpes vai diagnostikas centri, vai arī citas pienācīgi atzītas līdzīgas iestādes;
- c) medicīniskās aprūpes sniegšanu, darbojoties medicīniskās vai paramedicīniskās profesijās, ko noteikusi attiecīgā dalībvalsts
- d) cilvēka orgānu, asiņu un piena piegādes;
- e) pakalpojumus, ko sniedz zobu tehniķi, darbojoties savā profesijā, kā arī zobārstu un zobu tehniķu piegādātas zobu protēzes;
- f) pakalpojumus, ko sniedz neatkarīgas personu grupas, kuru darbība ir atbrīvota no PVN vai attiecībā uz kuru darbību tās nav nodokļa maksātājas, lai sniegtu šo grupu dalībniekiem pakalpojumus, kas tieši nepieciešami to darbības veikšanai, ja šīs grupas tikai pieprasa no saviem dalībniekiem precīzi atmaksāt savu daļu kopīgajos izdevumos, ja vien atbrīvojums neradītu konkurences izkropļojumu;
- g) pakalpojumu sniegšanu un preču piegādes, kas ir cieši saistītas ar sociālo aprūpi un sociālo nodrošināšanu, tostarp tādas, ko veic veco ļaužu pansionāti, publisko tiesību subjekti vai citas struktūras, kuras attiecīgā dalībvalsts atzinusi par sociālās labklājības struktūrām;
- h) pakalpojumu sniegšanu un preču piegādes, kas ir cieši saistītas ar bērnu un jauniešu aizsardzību, un kuru veic publisko tiesību subjekti vai citas organizācijas, ko attiecīgā dalībvalsts atzinusi par sociālās labklājības organizācijām;
- i) bērnu vai jauniešu izglītības, skolas vai universitātes izglītības, arodizglītības vai pārkvalifikācijas nodrošināšanu, tostarp ar to cieši saistītu pakalpojumu sniegšanu vai preču piegādi, ko veic publisko tiesību subjekti, kuriem tas ir mērķis, vai citas organizācijas, par kurām attiecīgā dalībvalsts atzinusi, ka tām ir līdzīgi mērķi;
- j) mācības, ko skolotāji pasniedz privāti un kas aptver skolas vai universitātes mācību vielu;
- k) personāla nodrošinājumu, ko veic reliģiskas vai filozofiskas iestādes saistībā ar b), g), h) un i) apakšpunktā minētajām darbībām un ar nolūku nodrošināt garīgo labklājību;
- l) pakalpojumu sniegšanu vai ar to cieši saistītu preču piegādi, ko bezpeļņas organizācijas politiskiem, arodbiedrību, reliģiskiem, patriotiskiem, filozofiskiem, filantropiskiem vai pilsoniskiem mērķiem sniedz saviem biedriem to kopējo interešu labad apmaiņā pret biedru naudas nomaksu, kura noteikta saskaņā ar šo organizāciju statūtiem, ja vien atbrīvojums neradītu konkurences izkropļojumus;
- m) konkrētus pakalpojumus, kas cieši saistīti ar sportu vai fizisko audzināšanu un ko bezpeļņas organizācijas sniedz personām, kas piedalās sporta vai fiziskās audzināšanas pasākumos;
- n) konkrētus kultūras pakalpojumus un ar tiem cieši saistītas preces, ko, attiecīgi, sniedz vai piegādā publisko tiesību subjekti vai citas kultūras organizācijas, ko atzinusi attiecīgā dalībvalsts;
- o) pakalpojumu sniegšanu un preču piegādi, ko sakarā ar līdzekļu vākšanas kampaņām, kuras organizētas tikai pašu labā, veic organizācijas, kuru darbība ir atbrīvota saskaņā ar b), g), h), i), l), m) un n) apakšpunkta noteikumiem, ja vien atbrīvojums neradītu konkurences izkropļojumus;

- p) transportēšanas pakalpojumu sniegšanu slimām vai ievainotām personām, izmantojot īpaši šim nolūkam aprīkotos transportlīdzekļus, ja šos pakalpojumus sniedz attiecīgi pilnvarotas organizācijas;
- q) radio un televīzijas organizāciju darbība, kas nav komerciāla rakstura.

Saskaņā ar PVN direktīvas 135. pantu noteikts, ka **dalībvalstis atbrīvo no nodokļa šādus darījumus:**

- a. apdrošināšanas un pārapirošināšanas darījumus, tostarp ar tiem saistītus pakalpojumus, ko veic apdrošināšanas māklēri un apdrošināšanas aģenti;
- b. kredīta piešķiršanu un kredīta starpniecību, kā arī kredīta pārvaldi, ko veic persona, kura piešķir kredītu;
- c. starpniecību vai jebkurus darījumus ar kredīta garantijām vai jebkuru citu naudas nodrošinājumu, kā arī kredīta garantiju pārvaldi, ko veic persona, kura piešķir kredītu;
- d. darījumus, tostarp starpniecību, kas skar noguldījumu un norēķinu kontus, maksājumus, pārskaitījumus, parādus, čekus un citus tirgojamus dokumentus, taču izņemot parādu piedziņu;
- e. darījumus, tostarp starpniecību, kas attiecas uz valūtu, banknotēm un monētām, ko lieto par likumīgu maksāšanas līdzekli, izņemot kolekciju priekšmetus, t.i., zelta, sudraba vai cita metāla monētas vai banknotes, ko parasti nelieto kā likumīgu maksāšanas līdzekli, vai arī monētas, kurām ir numismātiska⁴⁹ vērtība;
- f. darījumus – tostarp starpniecību, izņemot pārvaldi un uzraudzību, – kas attiecas uz akcijām un daļām sabiedrībās vai apvienībās, bezseguma parādzīmēm un citiem vērtspapīriem, tomēr izņemot dokumentus, kas rada īpašumtiesības uz precēm, un izņemot noteiktas tiesības uz nekustamo īpašumu, lietu tiesības, kas to turētājam dod nekustamā īpašuma lietojuma tiesības, akcijas vai tām līdzvērtīgas daļas, kas to turētājam *de jure* vai *de facto* dod īpašumtiesības vai valdījuma tiesības uz nekustamo īpašumu vai tā daļu;
- g. dalībvalstu noteiktu īpašu ieguldījumu fondu vadīšanu;
- h. tādu pastmarku piegādi par nominālvērtību, kas derīgas pasta pakalpojumiem attiecīgā teritorijā, nodokļu marku un citu līdzīgu marku piegādi;
- i. derības, loterijas un citus azartspēļu veidus, uz kuriem attiecas noteikumi un ierobežojumi, ko noteikusi katra dalībvalsts;
- j. ēkas vai ēkas daļu un zem tās esošās zemes piegādi, izņemot ēkas vai ēkas daļu un zem tās esošās zemes piegādi pirms šīs ēkas pirmreizējas izmantošanas;
- k. neapbūvētas zemes piegādi, izņemot apbūves zemes piegādi;
- l. nekustama īpašuma iznomāšanu vai izīrēšanu (neattiecas uz izmitināšanu, kā tā definēta dalībvalstu tiesību aktos, viesnīcu nozarē vai līdzīgas funkcijas nozarēs, tostarp vietu izīrēšanu tūristu nometnēs vai zemes gabalos, kas izveidoti par nometnes vietām; transportlīdzekļu stāvvietu iznomāšanu/izīrēšanu; pastāvīgi uzstādītu iekārtu un mehānismu iznomāšanu/izīrēšanu; seifu izīrēšanu). Attiecībā uz nekustama īpašuma iznomāšanu vai izīrēšanu dalībvalstis var piemērot izņēmumus.

Saskaņā ar PVN direktīvas 137. pantu dalībvalstis nodokļa maksātājiem **var piešķirt tiesības izvēlēties nodokļa režīmu attiecībā uz šādiem darījumiem:**

- a. kredīta piešķiršanu un kredīta starpniecību, kā arī kredīta pārvaldi, ko veic persona, kura piešķir kredītu;
- b. starpniecību vai jebkurus darījumus ar kredīta garantijām vai jebkuru citu naudas nodrošinājumu, kā arī kredīta garantiju pārvaldi, ko veic persona, kura piešķir kredītu;

⁴⁹ Numismātika (no grieķu: νόμισμα (numisma) – 'monēta') ir vēstures palīgnozare, kas pēta monētas un monētu depozītus, naudu, kā arī ar to saistītos rakstītos avotus.

- c. darījumus, tostarp starpniecību, kas skar noguldījumu un norēķinu kontus, maksājumus, pārskaitījumus, parādus, čekus un citus tirgojamus dokumentus, taču izņemot parādu piedziņu;
- d. darījumus, tostarp starpniecību, kas attiecas uz valūtu, banknotēm un monētām, ko lieto par likumīgu maksāšanas līdzekli, izņemot kolekciju priekšmetus, t.i., zelta, sudraba vai cita metāla monētas vai banknotes, ko parasti nelieto kā likumīgu maksāšanas līdzekli, vai arī monētas, kurām ir numismātiska vērtība;
- e. darījumus – tostarp starpniecību, izņemot pārvaldi un uzraudzību, – kas attiecas uz akcijām un daļām sabiedrībās vai apvienībās, bezseguma parādzīmēm un citiem vērtspapīriem, tomēr izņemot dokumentus, kas rada īpašumtiesības uz precēm, un izņemot 15. panta 2. punktā minētās tiesības vai vērtspapīrus;
- f. dalībvalstu noteiktu īpašu ieguldījumu fondu vadīšanu;
- g. ēkas vai ēkas daļu un zem tās esošās zemes piegādi, izņemot ēkas vai ēkas daļu un zem tās esošās zemes piegādi pirms šīs ēkas pirmreizējas izmantošanas;
- h. neapbūvētas zemes piegādi, izņemot apbūves zemes piegādi;
- i. nekustama īpašuma iznomāšanu vai izīrēšanu;

Attiecībā uz augstāk minētajiem darījumiem dalībvalstis pieņem sīki izstrādātus noteikumus minēto izvēles tiesību izmantošanai. Dalībvalstis var ierobežot šo izvēles tiesību darbības jomu.

2. Pielikums

PVN Direktīvā noteiktās to preču piegādes un to pakalpojumu sniegšanas saraksts, kam var piemērot PVN samazinātās likmes un atbrīvojumu ar tiesībām atskaitīt priekšnodokli

2006. gada 28. novembra [Padomes direktīvas 2006/112/EK](#) par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2024.) III pielikums nosaka to preču piegādes un tos pakalpojumus, kam var piemērot samazinātās likmes un atbrīvojumu ar tiesībām atskaitīt PVN:

- 1) pārtika (tostarp dzērieni, bet ne alkoholiskie dzērieni) cilvēku un dzīvnieku patēriņam, dzīvi dzīvnieki, sēklas, augi un sastāvdaļas, kas parasti ir paredzētas izmantošanai pārtikas sagatavošanā, ražojumi, kurus parasti izmanto pārtikas produktu papildināšanai vai aizstāšanai,
- 2) ūdens piegāde,
- 3) farmācijas līdzekļi, kurus izmanto medicīniskiem un veterināriem nolūkiem, tostarp pretapaugļošanās un sieviešu higiēnas līdzekļi, un absorbējoši higiēnas produkti,
- 4) medicīniskais aprīkojums, iekārtas, ierīces, priekšmeti, palīglīdzekļi un aizsarglīdzekļi, tostarp veselības aizsardzības maskas, kas parasti paredzētas izmantošanai veselības aprūpē vai izmantošanai invalīdiem, preces, kas ir būtiskas invaliditātes kompensēšanai un pārvarēšanai, kā arī šādu preču pielāgošana, remonts, noma un līzings,
- 5) pasažieru pārvadājumi un preču, ko viņi ved sev līdzi, pārvadājumi, piemēram, bagāža, velosipēdi, tostarp elektriskie velosipēdi, mehāniskie vai citi transportlīdzekļi, vai tādu pakalpojumu sniegšana, kas saistīti ar pasažieru pārvadāšanu,
- 6) fiziskā formātā vai elektroniski, vai abos šādos formātos izdotu, tostarp bibliotēku izsniegtu, grāmatu, laikrakstu un periodisku izdevumu (ietverot brošūras, bukletus un tamlīdzīgus iespieddarbus, bilžu, zīmējamās vai krāsojamās grāmatas bērniem, iespiestas notis vai nošu rokrakstus, kartes un hidrogrāfiskas vai tamlīdzīgas shēmas) piegāde, izņemot publikācijas, kas pilnīgi vai galvenokārt veltītas reklāmai, un izņemot publikācijas, kas pilnīgi vai galvenokārt sastāv no video satura vai klausāmas mūzikas, bezpeļņas organizāciju publikāciju sagatavošana un ar to saistītie pakalpojumi,
- 7) ieejas biļetes izrādēm, teātriem, cirkiem, gadatirgiem, izklaides parkiem, koncertiem, muzejiem, zvērudārziem, kinoteātriem, izstādēm un tamlīdzīgiem kultūras pasākumiem un iestādījumiem vai piekļuve šo pasākumu vai apmeklējumu tiešraides straumēšanai, vai abi,
- 8) radio un televīzijas apraides pakalpojumi un to pašu programmu tīmekļapraide, ko nodrošina mediju pakalpojumu sniedzējs, interneta piekļuves pakalpojumi, kas tiek sniegti kā daļa no digitalizācijas politikas, ko definējušas dalībvalstis,
- 9) rakstnieku, komponistu un izpildītāju mākslinieku pakalpojumu, vai tiem pienācīgās atlīdzības piegāde,
- 10) mājokļu nodrošināšana un būvniecība kā daļa no sociālās politikas, kā to definējušas dalībvalstis, mājokļu un privāto mājokļu atjaunošana un pārbūve, tostarp nojaukšana un rekonstrukcija, un remonts, nekustamā īpašuma izīrēšana mājokļu vajadzībām:
  - a. tādu sabiedrisko un citu ēku būvniecība un renovācija, kuras izmanto darbībām sabiedrības interesēs,
  - b. logu mazgāšana un privātu dzīvojamo telpu tīrīšana,
  - c. saules enerģijas paneļu piegāde un uzstādīšana uz privātiem mājokļiem, mājokļiem un sabiedriskām un citām ēkām, ko izmanto darbībām sabiedrības interesēs, kā arī blakus šādiem mājokļiem un ēkām,
- 11) tādu preču piegāde un pakalpojumu sniegšana, ko parasti izmanto lauksaimnieciskā ražošanā, izņemot kapitālieguldījumu preces, kā iekārtas vai ēkas, un līdz 2032. gada 1. janvārim ķīmisko pesticīdu un ķīmisko mēslošanas līdzekļu piegāde,
  - a. dzīvi zirgu dzimtas dzīvnieki un tādu pakalpojumu sniegšana, kas saistīti ar dzīvnieku zirgu dzimtas dzīvniekiem,

- 12) izmitināšana, ko nodrošina viesnīcas un līdzīgi uzņēmumi, tostarp izmitināšana brīvdienās un vietu izīrēšana tūristu nometnēs un dzīvojamo piekabju stāvvietu izīrēšana,
  - a. restorānu un sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumi ar iespēju to attiecināt vai neattiecināt uz (alkoholisko un/vai bezalkoholisko) dzērienu piegādēm,
- 13) ieejas biļetes sporta pasākumiem vai piekļuve šo pasākumu tiešraides straumēšanai, vai abi, sporta telpu un inventāra izmantošana, un sporta vai fizisko vingrinājumu nodarbību nodrošināšana, arī tiešraides straumēšanā,
- 14) izslēgts
- 15) preču piegāde un pakalpojumu sniegšana, ko veic organizācijas, kuras ir iesaistītas labklājības vai sociālā nodrošinājuma darbā, kā to definējušas dalībvalstis, un ko dalībvalstis atzinušas par sociālās labklājības organizācijām, ciktāl minētie darījumi nav atbrīvoti no nodokļa,
- 16) apbedīšanas un kremēšanas uzņēmumu pakalpojumu sniegšana, kā arī ar tiem saistītu preču piegāde,
- 17) medicīniskas un zobārstnieciskas aprūpes, kā arī siltumterapijas sniegšana, ciktāl šie pakalpojumi nav atbrīvoti no nodokļa,
- 18) pakalpojumi, ko sniedz saistībā ar kanalizāciju, ielu tīrīšanu, atkritumu vākšanu un atkritumu apstrādi vai pārstrādi, izņemot atsevišķas organizācijas,
- 19) sadzīves tehnikas, apavu un ādas izstrādājumu, apģērba un māsājniecības veļas remonta pakalpojumu sniegšana (ieskaitot lāpīšanu un pārveidošanu),
- 20) mājas aprūpes pakalpojumi (piemēram, palīdzība mājas darbos, kā arī bērnu, vecu cilvēku, slimnieku vai invalīdu aprūpe),
- 21) frizieru pakalpojumi,
- 22) elektroenerģijas, centralizētās siltumapgādes un centralizētās aukstumapgādes, kā arī tādas biogāzes piegāde, kas saražota no bioloģiskām izejvielām⁵⁰, tādu ļoti efektīvu zemu emisiju siltumapgādes sistēmu⁵¹ piegāde un uzstādīšana, kurām piešķirts ES energomarķējums⁵², un līdz 2030. gada 1. janvārim dabasgāze un kokmateriāli, ko izmanto kā malku,
- 23) dzīvi augi un citi puķkopības produkti, tostarp sīpoli, kokvilna, saknes un tamlīdzīgas augu daļas, griezti ziedi un dekoratīvi zaļumi,
- 24) bērnu apģērbs un apavi, bērnu autosēdekļu piegāde,
- 25) velosipēdu, tostarp elektrisko velosipēdu, piegāde, šādu velosipēdu nomas un remonta pakalpojumi,
- 26) mākslas darbu, kolekciju priekšmetu un senlietu piegāde (uzskaitīti Direktīvā),
- 27) juridiskie pakalpojumi, ko sniedz personām ar darba līgumu un bezdarbniekiem darba tiesvedībā, un juridiskie pakalpojumi, ko sniedz saskaņā ar juridiskās palīdzības sistēmu, kā to definējušas dalībvalstis,
- 28) instrumenti un cits aprīkojums, ko parasti paredzēts izmantot glābšanas vai pirmās palīdzības pakalpojumos, ja tos piegādā publiskām struktūrām vai bezpeļņas organizācijām, kas darbojas civilās vai kopienas aizsardzības jomā,
- 29) pakalpojumu sniegšana saistībā ar peldošu bāku, bāku vai citu navigācijas līdzekļu ekspluatāciju un dzīvības glābšanas pakalpojumi, tostarp glābšanas laivu dienesta organizēšana un uzturēšana.

---

⁵⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2018/2001 IX pielikuma A daļā minētām izejvielām.

⁵¹ Komisijas Regulas (ES) 2015/1189 V pielikumā un Komisijas Regulas (ES) 2015/1185 V pielikumā noteiktajiem emisiju (daļiņu) kritērijiem atbilstoša sistēma.

⁵² Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2017/1369 7. panta 2. punktā minētais marķējums.

3. Pielikums

Pievienotās vērtības nodokļa likumā noteiktie atvieglojumi, atbrīvojumi un atbalsts uzņēmējdarbībai

1. PVN samazinātās likmes piemērošana	
1.1.	PVN samazinātā likme 12 % apmērā, ko piemēro:
1.1.1.	Medikamentu piegādēm (<i>likuma 42. panta pirmās daļa</i>).
1.1.2.	Medicīnisko ierīču (arī to komplektējošo daļu, rezerves daļu un piederumu) piegādēm (<i>likuma 42. panta otrā daļa</i>).
1.1.3.	Zīdaiņiem paredzēto specializēto pārtikas produktu piegādēm (<i>likuma 42. panta trešā daļa</i>).
1.1.4.	Pasažieru un to bagāžas regulāro pārvadājumu pakalpojumiem iekšzemē (<i>likuma 42. panta ceturtnā daļa</i>).
1.1.5.	Izmitināšanas pakalpojumiem tūristu mītnēs (<i>likuma 42. panta desmitā daļa</i>).
1.1.6.	Koksnes kurināmā piegādēm iedzīvotājiem (<i>likuma 42. panta vienpadsmitā daļa</i>).
1.1.7.	Siltumenerģijas piegādēm iedzīvotājiem (<i>likuma 42. panta divpadsmitā un četrpadsmitā daļa</i>).
1.1.8.	Svaigu augļu, ogu un dārzeņu piegādēm (<i>likuma 42. panta sešpadsmitā daļa; likme spēkā no 01.01.2024. līdz 31.12.2024.</i>)
1.2.	PVN samazinātā likme 5 % apmērā, ko piemēro:
1.2.1.	Grāmatu, tostarp mācību literatūras, brošūru, bukletu un tamlīdzīgu iespaiddarbu, bilžu, zīmējamo un krāsojamo grāmatu bērniem, iespiestu nošu un nošu rakstu, karšu un hidrogrāfisko vai tamlīdzīgu shēmu, piegādei iespaiddarba vai elektroniska izdevuma formā, tostarp grāmatu piegādei tiešsaistes režīmā vai lejupielādējot (<i>likuma 42. panta piektā daļa; PVN samazināto likmi 5% apmērā piemēro no 01.01.2022.; pirms tam mācību literatūras un oriģinālliteratūras piegādēm piemēroja PVN samazināto likmi 12% apmērā</i>)
1.2.2.	Iespieddarba vai elektroniska izdevuma formā, tostarp tiešsaistes režīmā vai lejupielādējot, izdotas preses un citu masu informācijas līdzekļu izdevumu vai publikāciju, tostarp avīžu, žurnālu, biļetenu un citu periodisko izdevumu, informācijas aģentūru paziņojumu, kas paredzēti publiskai izplatīšanai, kā arī publikāciju interneta vietnē, piegādei, kā arī to abonementmaksai piegādēm (<i>likuma 42. panta septītā, astotā un devītā daļa; PVN samazināto likmi 5% apmērā piemēro no 01.01.2022.; pirms tam avīžu, žurnālu, biļetenu un citu periodisko izdevumu piegādēm piemēroja PVN samazināto likmi 12% apmērā</i>).

2. PVN 0 % likmes piemērošana	
2.1.	Preču eksportam (<i>likuma 43. panta pirmā daļa</i>).
2.2.	Preču eksporta ietvaros fiskālajam pārstāvim nosūtītajām precēm, ja šīs preces ir nosūtītas nolūkā tās eksportēt tālāk un novietotas muitas noliktavā vai akcīzes preču noliktavā (<i>likuma 43. panta otrā daļa</i>).
2.3.	Preču piegādei muitas noliktavās un brīvajās zonās, ievērojot nosacījumus (<i>likuma 43. panta trešā daļa</i>).
2.4.	Preču piegādei Eiropas Savienības teritorijā, ja tiek izpildīti nosacījumi (<i>likuma 43. panta ceturtnā daļa</i>).
2.5.	Jauna transportlīdzekļa piegādei citas dalībvalsts jebkurai personai (<i>likuma 43. panta sestā daļa</i>).
2.6.	Beznodokļu tirdzniecības veikalos veiktajām preču piegādēm fiziskajām personām, kuras izbrauc no iekšzemes uz trešajām valstīm vai trešajām teritorijām (<i>likuma 43. panta septītā daļa</i>).
2.7.	Darījumu ķēdē, kas ir tādas secīgas preču piegādes, uz kurām attiecas viena transportēšana Eiropas Savienības teritorijā, un darījumu ķēdes starpnieks ir preču piegādātājs darījumu ķēdē, kurš nosūta vai transportē preces uz citu dalībvalsti pats vai ar tādas trešās personas starpniecību, kura darbojas viņa vārdā, un kurš nav pirmais preču piegādātājs darījumu ķēdē (<i>likuma 43.¹ pants</i>).
2.8.	Fiskālā pārstāvja veiktai preču iegādei Eiropas Savienības teritorijā, ja attiecīgās preces fiskālam pārstāvim ir piegādātas nolūkā tās eksportēt un novietotas muitas noliktavā vai akcīzes preču noliktavā (<i>likuma 44. pants</i>).

2. PVN 0 % likmes piemērošana	
2.9.	Preču importam, ja reģistrēts nodokļa maksātājs, kas darbojas citas dalībvalsts reģistrēta nodokļa maksātāja vārdā, šīs preces 30 kalendāra dienu laikā pēc to importa nemainīgā veidā piegādā uz citu dalībvalsti preču saņēmējam, kurš ir citas dalībvalsts reģistrēts nodokļa maksātājs (<i>likuma 45. panta pirmā daļa</i>).
2.10	Preču importam, ja fiskālais pārstāvis, kas pārstāv trešās valsts vai trešās teritorijas reģistrētu nodokļa maksātāju vai citas dalībvalsts reģistrētu nodokļa maksātāju, šīs preces 30 kalendāra dienu laikā pēc to importēšanas piegādā uz citu dalībvalsti preču saņēmējam, kurš ir citas dalībvalsts reģistrēts nodokļa maksātājs (<i>likuma 45. panta otrā daļa</i>).
2.11.	Pakalpojumiem, kas tieši saistīti ar preču eksportu vai importu (<i>likuma 46. panta pirmās daļas 1. un 2. punkts</i>).
2.12.	Pakalpojumiem, ja tie (likuma 46. panta pirmās daļas 3. un 4. punkts): <ul style="list-style-type: none"> • tieši saistīti ar tranzīta pārvadājumiem, • sniegti brīvajā zonā vai muitas noliktavā un ir tieši saistīti ar precēm, kas ievestas ES teritorijā no trešajām valstīm vai trešajām teritorijām un nav izlaistas brīvam apgrozījumam.
2.13.	Pasažieru pārvadājumiem starptautiskajos maršrutos, arī pasažieru pārvadājumiem uz citām dalībvalstīm, ja pasažieris šķērso Latvijas Republikas valsts robežu, kā arī tās bagāžas pārvadājumam, kuru pasažieris ved sev līdzi, un tā transportlīdzekļa pārvadājumam, ar kuru viņš ceļo. Nodokļa 0 procentu likmi piemēro arī starpniecības pakalpojumiem, ko starpnieks sniedz, pārdodot biļetes minētajiem pasažieru pārvadājumiem starptautiskajos maršrutos (<i>likuma 46. panta trešā un ceturtnā daļa</i>).
2.14.	Kuģu piegādēm, preču piegādēm kuģiem un ar šīm piegādēm saistītiem pakalpojumiem (<i>likuma 47. pants</i>).
2.15.	Ģaisakuģu piegādēm, preču piegādēm gaisakuģiem un ar šīm piegādēm saistītiem pakalpojumiem (<i>likuma 48. pants</i>).
2.16.	Preču piegādēm, ja trešās valsts vai trešās teritorijas fiziskā persona, kuras pastāvīgā uzturēšanās vieta nav Eiropas Savienības teritorijā, izved iekšzemē iegādātās preces no Eiropas Savienības teritorijas, ievērojot nosacījumus (<i>likuma 49. pants</i>).
2.17.	Preču piegādēm un pakalpojumiem, kas sniegti diplomātiskajām un konsulārajām pārstāvniecībām, starptautiskajām organizācijām, Eiropas Savienības institūcijām un Ziemeļatlantijas līguma organizācijai (NATO) (<i>likuma 50. pants</i>).
2.18.	Preču piegādēm licencētai kapitālsabiedrībai, zonas kapitālsabiedrībai, zonas pārvaldei vai brīvostas pārvaldei, ievērojot nosacījumus (<i>likuma "Par nodokļu piemērošanu brīvostās un speciālajās ekonomiskajās zonās" 3. panta otrā daļa</i>).

3. Ar PVN neapliekamās preču piegādes un pakalpojumi	
3.1.	Pasta pakalpojumi, ko sniedz universālā pasta pakalpojuma sniedzējs (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 1. punkts</i>): <ul style="list-style-type: none"> • tādu vēstuļu korespondences sūtījumu savākšana, šķirošana, pārvadāšana un piegāde, kuru svars nepārsniedz divus kilogramus, • tādu pasta paku savākšana, šķirošana, pārvadāšana un piegāde, kuru svars nepārsniedz 10 kilogramus.
3.2.	Pasta apmaksas zīmes, ko laiž apgrozībā un piegādā saskaņā ar Pasta likumu (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 2. punkts</i>).

3. Ar PVN neapliekamās preču piegādes un pakalpojumi	
3.3.	<p>Šādi medicīnas pakalpojumi (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 3. punkts</i>):</p> <ul style="list-style-type: none"> • medicīnas pakalpojumi, ko nosaka MK un ko ārstniecības iestāde sniedz, izmantojot normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā apstiprinātās medicīniskās tehnoloģijas (izņemot tiesmedicīnisko ekspertīzi krimināllietās vai civilīetās, invaliditātes ekspertīzi, ko veic Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija un tās struktūrvienības, atzinumu sniegšanu par medicīniskās aprūpes kvalitāti un darbspējas ekspertīzi ārstniecības iestādēs, militārpersonu veselības stāvokļa novērtēšanu izdienas pensijas piešķiršanai, kā arī kosmētiskās operācijas un kosmetologu pakalpojumus bez medicīniskām indikācijām un solāriju pakalpojumus), • obligātās veselības pārbaudes, kas nepieciešamas, stājoties darbā, un veselības pārbaudes, kas nepieciešamas veselībai kaitīgo darba vides faktoru un īpašo darba apstākļu dēļ, kā arī veselības pārbaudes, kas nepieciešamas personai kādu citā normatīvajā aktā piešķirto tiesību vai noteikto pienākumu īstenošanai.
3.4.	<p>Šādi ar medicīnu saistītie pakalpojumi, kas nepieciešami, lai nodrošinātu 52. panta pirmās daļas 3. punktā minēto medicīnas pakalpojumu sniegšanu (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 4. punkts</i>):</p> <ul style="list-style-type: none"> • pacienta transportēšana ar transportlīdzekli, kas speciāli aprīkots ar medicīniskām ierīcēm, kuru paraugi reģistrēti normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, • ēdināšana, ko ārstniecības iestāde nodrošina pacientam ārstniecības procesā, • izmitināšana, ko ārstniecības iestāde nodrošina pacientam un personai, kas uzturas kopā ar pacientu, • ārstniecības iestāžu atbilstības novērtēšana obligātajām prasībām un ārstniecības iestāžu sertifikācijas pakalpojumi, • klīniski diagnostiskie laboratorijas pakalpojumi, ko nodrošina citās ārstniecības iestādēs.
3.5.	<p>Cilvēka orgānu, mātes piena un cilvēka asiņu (tai skaitā asins plazmas un asins šūnu) piegāde (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 5. punkts</i>).</p>
3.6.	<p>Zobārstniecības pakalpojumi (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 6. punkts</i>)</p>
3.7.	<p>Zobu tehniķu un zobu higiēnistu sniegtie pakalpojumi, kā arī zobārstu un zobu tehniķu piegādātās zobu protēzes (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 7. punkts</i>).</p>
3.8.	<p>Sociālās aprūpes, profesionālās un sociālās rehabilitācijas, sociālās palīdzības un sociālā darba pakalpojumi, ko iedzīvotājiem sniedz personas, kuras reģistrētas sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā, kā arī ēdināšanas pakalpojumi, kurus sociālo pakalpojumu sniedzējs sniedz saskaņā ar savām programmām (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 9. punkts</i>).</p>
3.9.	<p>Preču piegādes un pakalpojumu sniegšana bērnu un jauniešu tiesību aizsardzības mērķiem, ko veic sabiedriskā labuma organizācijas (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 10. punkts</i>).</p>
3.10.	<p>Pirmsskolas izglītības iestāžu sniegtie bērnu uzturēšanās un pirmsskolas izglītības pakalpojumi (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 11. punkts</i>).</p>
3.11.	<p>Valsts atzītu izglītības iestāžu pakalpojumi vispārējās izglītības, profesionālās izglītības, augstākās izglītības un interešu izglītības jomā, kā arī ar šiem izglītības pakalpojumiem cieši saistītu pakalpojumu sniegšana un preču piegāde, ko veic minētās izglītības iestādes (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 12. punkts</i>).</p>
3.12.	<p>Izglītības pakalpojumi, kuru sniegšanu nodrošina citu valstu izglītības iestādes (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 13. punkts</i>).</p>
3.13.	<p>Izglītības pakalpojumi, ko sniedz pedagogi, pasniedzot privātstundas vispārējās izglītības, profesionālās izglītības un augstākās izglītības mācību programmu ietvaros (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 14. punkts</i>).</p>

3. Ar PVN neapliekamās preču piegādes un pakalpojumi	
3.14.	Biedrību un nodibinājumu reģistrā reģistrētas biedrības vai nodibinājuma noteiktā daļības maksa par piedalīšanos sporta sacensībās, ja biedrība vai nodibinājums negūst papildu ienākumus no šo sporta sacensību organizēšanas (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 14¹ punkts; spēkā no 01.01.2024.</i>)
3.15.	Maksa par sporta nodarbību, kuru sniedz biedrību un nodibinājumu reģistrā reģistrēta biedrība vai nodibinājums, kurš īsteno atbilstoši licencētu programmu sporta jomā, personām, kas nodarbojas ar sportu, ja sniegto pakalpojumu mērķis nav gūt papildu ienākumus šai biedrībai vai nodibinājumam (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 14² punkts; spēkā no 01.01.2024.</i>)
3.16.	Maksa par bērnu uzturēšanos bērnu nometnēs, kuras organizētas atbilstoši izglītības jomu regulējošo normatīvo aktu prasībām (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 14³ punkts; spēkā no 01.01.2024</i>)
3.17.	Skolēnu pārvadājumu pakalpojuma daļa, ko finansē no pašvaldību budžetiem un ko veic licencēti pārvadātāji (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 15. punkts</i>).
3.18.	Bezdarbnieku profesionālās apmācības vai pārkvalificēšanas pakalpojumi, ko organizē Nodarbinātības valsts aģentūra (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 16. punkts</i>).
3.19.	Šādi kultūras pakalpojumi (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 17. punkts</i>): <ul style="list-style-type: none"> • teātra un cirka izrādes, • koncerti, • bērniem paredzētie sarīkojumi, pašdarbības mākslas kolektīvu sarīkojumi un labdarības mērķiem veltītie sarīkojumi, • valsts atzītu muzeju, bibliotēku, izstāžu, zooloģisko dārzu un botānisko dārzu apmeklējumi un šo institūciju rīkoti kultūras un kultūrizglītības pasākumi, • bibliotēkas krājumā esošās informācijas publiskas pieejamības un izmantošanas nodrošināšanas pakalpojumi.
3.20.	Autora saņemtā atlīdzība par darbu un tā izmantošanu, kā arī izpildītāja un fonogrammu producenta saņemtā atlīdzība par blakustiesību objektu un tā izmantošanu (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 18. punkts</i>).
3.21.	Zelta, monētu un banknošu piegāde Latvijas Bankai (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 19. punkts</i>).
3.22.	Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas pakalpojumi, kā arī apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas starpniecības pakalpojumi, apdrošināšanas papildpakalpojuma starpniecības pakalpojumi (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 20. punkts</i>).
3.23.	Šādi finanšu darījumi (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 21. punkts</i>): <ul style="list-style-type: none"> • kreditēšana un naudas aizdevumu piešķiršana (ieskaitot starpniecību), kā arī kredīta pārvalde, ko veic kredīta piešķirējs, • darījumi ar kredīta garantijām vai citu naudas nodrošinājumu (ieskaitot starpniecību), kā arī kredīta garantiju pārvalde, ko veic kredīta piešķirējs, • pakalpojumi (ieskaitot starpniecību), kas attiecas uz noguldījumu un norēķinu kontiem un citu atmaksājamo līdzekļu piesaistīšanu, skaidras un bezskaidras naudas maksājumu veikšana, uzticības (trasta) operācijām, • pakalpojumi (ieskaitot starpniecību), kas attiecas uz maksāšanas līdzekļu izlaišanu un apkalpošanu, kā arī tirdzniecība (ieskaitot starpniecību) ar maksāšanas līdzekļiem un citiem naudas tirgus instrumentiem, izņemot maksāšanas līdzekļus, kurus piegādā kolekcionēšanai vai kuri satur dārgmetālu, • pakalpojumi (ieskaitot starpniecību), kas attiecas uz ieguldījumiem kapitālā, atvasinātajiem finanšu instrumentiem un vērtspapīriem (tai skaitā to izlaišanu, glabāšanu, atsavināšanu, turētājbankas veikto uzraudzību, bet izņemot citu uzraudzību), izņemot ieguldījumu kapitālā, atvasināto finanšu instrumentu un vērtspapīru pārvaldi.

3. Ar PVN neapliekamās preču piegādes un pakalpojumi	
3.24.	Ieguldījumu fondu, valsts fondēto pensiju shēmas ieguldījumu, slēgto un atklāto pensiju fondu, riska kapitāla fondu, kā arī apdrošināšanas sabiedrību un citu ieguldījumu portfeju, kuri ir kolektīvi ieguldījumi vai arī izveidoti uz šādu fondu noteikto prasību pamata (ieskaitot tehniskās rezerves un garantiju fondus) pārvalde (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 22. punkts</i>).
3.25.	Azartspēles, izlozes un loterijas, tai skaitā azartspēles un izlozes, kuru organizēšana notiek ar elektronisko sakaru pakalpojumu starpniecību (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 23. punkts</i>).
3.26.	Nekustamā īpašuma pārdošana, izņemot nelietota nekustamā īpašuma pārdošanu un apbūves zemes pārdošanu (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 24. punkts</i>).
3.27.	Iedzīvotājiem sniegtie dzīvojamo telpu īres pakalpojumi (izņemot viesu izmitināšanas pakalpojumus viesu izmitināšanas mītnēs — viesnīcās, moteļos, viesu mājās, lauku tūrismam izmantojamās mājās, kempingos, tūristu mītnēs) (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 25. punkta "a" apakšpunkts</i>).
3.28.	Pakalpojumu, par kuru ēkas vai būves īpašniekam pienākas maksāt atlīdzību par likumiskās zemes lietošanas tiesībām, kad ēka vai būve ir uzskatāma par patstāvīgu īpašuma objektu atbilstoši normatīvajam regulējumam civiltiesību jomā (<i>likuma 52. panta pirmās daļas 26. punkts</i>).

4. Ar PVN neapliekamie pakalpojumi, kurus sniedz neatkarīgā personu grupa (<i>likuma 52.¹ pants un Pārejas noteikumu 32. un 33. punkts</i>)	
4.1.	Ar nodokli neapliek pakalpojumus, kurus neatkarīgā personu grupa sniedz šīs grupas dalībniekiem, ja tiek izpildīti visi šādi nosacījumi: <ul style="list-style-type: none"> • šīs grupas dalībnieki ir personas, kuras veic likuma 52. panta pirmajā daļā, izņemot šā likuma 52. panta pirmās daļas 2., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24. un 25. punktu, minētos ar nodokli neapliekamus darījumus vai darbības, attiecībā uz kurām šī persona nav nodokļa maksātāja¹, • pakalpojumi nepieciešami tikai un vienīgi šīs grupas dalībnieku veikto ar nodokli neapliekamo darījumu nodrošināšanai vai tādu darbību nodrošināšanai, attiecībā uz kurām šīs grupas dalībnieks nav nodokļa maksātājs; • pakalpojumu vērtība ir to pašizmaksa; • pakalpojumu izmaksas sedz šīs grupas dalībnieki atbilstoši to daļai kopējos izdevumos; • netiek būtiski ietekmēta konkurējošas darbības vai darījumus veicošo tirgus dalībnieku (esošo vai potenciālo) situācija konkurences jomā un tādējādi netiek radīti būtiski konkurences izkropļojumi.

5. Ar PVN neapliekamais preču imports	
5.1.	Likuma 52. panta pirmā daļā minēto ar PVN neapliekamo preču imports (<i>likuma 53. panta pirmā daļa</i>).
5.2.	Gāzes imports, kas transportēta, izmantojot dabasgāzes sistēmu vai tīklus, kuri pieslēgti šai sistēmai, vai gāzes transportkuģus, un ko iesūknē kādā dabasgāzes sistēmā vai maģistrālo cauruļvadu tīklā, elektroenerģijas, siltumenerģijas vai dzesēšanas enerģijas imports pa siltumapgādes vai dzesēšanas tīkliem (<i>likuma 53. panta otrā daļa</i>).
5.3.	Preču imports, kas netiek aplūkts ar muitas nodokli (<i>likuma 53. panta trešā daļa</i>).
5.4.	Preču imports, ko veic starptautiskas organizācijas, diplomātiskās un konsulārās pārstāvniecības, ievērojot specifiskus nosacījumus (<i>likuma 53. panta septītā daļa</i>).

5. Ar PVN neapliekamais preču imports	
5.5.	Zivsaimniecības nozarē darbojošās personas nozvejotā loma ievēšana ostās pirms tā piegādes, ja tas nav apstrādāts vai nav konservēts pārdošanai (<i>likuma 53. panta astotā daļa</i>).
5.6.	Preču atpakalgievešana iekšzemē, ja to veic persona, kura preces eksportējusi, un ja preces atbilst prasībām, kas tiek izvirzītas atbrīvošanai no muitas nodokļiem (<i>likuma 53. panta deviņā daļa</i>).
5.7.	Preču imports, ko iekšzemē ievē personīgajā bagāžā fiziskā persona, kas ierodas no trešās valsts vai trešās teritorijas, ja šādu preču importu neveic komerciālā nolūkā, ievērojot specifiskus nosacījumus (<i>likuma 53. panta desmitā līdz piecpadsmitā daļa</i>).
5.8.	Preču imports, kuram piemēro importa režīmu jeb īpašu nodokļa režīmu no trešajām valstīm vai trešajām teritorijām importētu preču tālpārdošanai (<i>likuma 53. panta sešpadsmitā daļa</i>).

6. Ar PVN neapliekamā preču iegāde Eiropas Savienības teritorijā	
6.1.	Preču iegāde ES teritorijā, kuru piegādei iekšzemē būtu piemērojams atbrīvojums saskaņā ar likuma 52. pantu (<i>likuma 54. panta pirmā daļa</i>).
6.2.	Preču iegāde ES teritorijā, kuru imports būtu atbrīvots no nodokļa (<i>likuma 54. panta otrā daļa</i>).
6.3.	Iekšzemē veiktajai preču iegādei ES teritorijā, ievērojot specifiskus nosacījumus (<i>likuma 54. panta trešā daļa</i>).

7. Citi atvieglojumi nodokļu maksātājiem	
7.1.	Iekšzemes nodokļa maksātājam ir tiesības neregistrēties Valsts ieņēmumu dienesta pievienotās vērtības nodokļa maksātāju reģistrā, ja tā veikto ar nodokli apliekamo preču piegāžu un sniegto pakalpojumu kopējā vērtība iepriekšējo 12 mēnešu laikā nav pārsniegusi 50 000 euro (<i>likuma 59. panta pirmā daļa; spēkā no 01.01.2024. līdz tam 40 000 euro</i>).
7.2.	Iekšzemes nodokļa maksātājam ir tiesības neregistrēties Valsts ieņēmumu dienesta pievienotās vērtības nodokļa maksātāju reģistrā, ja pēc vienas preču iegādes Eiropas Savienības teritorijā, ar kuru sasniegts vai pārsniegts reģistrācijas sliekšnis — 10 000 euro —, nākamajā kalendāra gadā nav paredzēts veikt citas preču iegādes Eiropas Savienības teritorijā, kuru kopējā vērtība pārsniegtu 10 000 euro (<i>likuma 57. panta otrā daļa</i>).
7.3.	Tādam nodokļu maksātājam, kurš izmanto tiesības neregistrēties VID PVN maksātāju reģistrā un vienlaikus ir lauksaimnieks, kas paša ražotu neapstrādātu lauksaimniecības produkciju nodod lauksaimniecības produkcijas pārstrādātājam, ir tiesības saņemt no tā kompensāciju 14% apmērā no piegādātās produkcijas vērtības (<i>likuma 135. pants</i>).
7.4.	Nodokļu maksātājam ir tiesības atgūt samaksāto PVN veicot priekšnodokļa korekciju, ja darījuma partneris nav veicis norēķinu par saņemtajām precēm vai pakalpojumiem. Vienkāršota priekšnodokļa korekcijas procedūra paredzēta, ja darījuma summa bez PVN nepārsniedz 1 000 euro. Nodokļu maksātājam ir tiesības veikt priekšnodokļa korekciju, ja tas var pierādīt, ka ir veicis pasākumus zaudētā parāda atgūšanai, ir pārtraucis sadarbību ar parādnieku vismaz 3 mēnešus iepriekš un atbilst likumā noteiktajiem zaudētā parāda atgūšanas nosacījumiem (<i>likuma 105. pants; spēkā no 01.01.2024. par tiem rēķiniem, kas izrakstīti sākot ar 01.01.2024; līdz tam 430 euro; 6 mēneši</i>).

Avots: Pievienotās vērtības nodokļa likums